

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra andragogiky a managementu vzdělávání

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Další vzdělávání pedagogických pracovníků pro oblast vzdělávání dvouletých dětí v
mateřské škole

Further education of pedagogical staff for the education of two-year-olds in kindergarten

Vlasta Formanová

Vedoucí práce:	PhDr. Miroslava Dvořáková, Ph.D.
Studijní program:	Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Školský management

Rok zpracování: 2018

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Další vzdělávání pedagogických pracovníků pro oblast vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Místo a datum odevzdání práce: Praha 13. 7. 2018

Chtěla bych tímto poděkovat PhDr. Miroslavě Dvořákové Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce a vstřícný a trpělivý přístup. Dále bych chtěla poděkovat učitelkám mateřských škol za jejich čas při vyplňování dotazníku pro tuto bakalářskou práci.

ABSTRAKT:

Výchova a vzdělávání dvouletých dětí v prostorách mateřských škol je nová problematika, která stále není pevně ukotvená v české společnosti. Rodiče o umístění dvouletých dětí v mateřských školách mají zájem, ale pedagogičtí pracovníci nemají dostatečné vzdělání. Ve své bakalářské práci se proto zaměřuji na zkoumání toho, jaká je potřeba dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole a jaké metody a formy dalšího vzdělávání pedagogové využívají k naplnění potřeb svého profesního růstu.

Teoretická část objasňuje důležité pojmy, metody a principy týkající se rozvoje a vzdělávání pedagogických pracovníků, kteří se výchovou a vzděláváním dvouletých dětí zabývají. Zaměřuje se na další vzdělávání pedagogických pracovníků a vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole a jejich ukotvení v systémových dokumentech a legislativě. Rozpracovává přehled institucí, které se dalším vzdáváním pedagogických pracovníků se zaměřením na vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole zabývají.

Praktická část bakalářské práce je realizována kvantitativním výzkumem s cílem zjistit potřebnost dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dvouletých dětí s ohledem na naplnění potřeb osobního rozvoje pedagoga. Výzkum je realizován v podobě dotazníkového šetření cílené na učitelky mateřských škol v Praze a Středočeském kraji a analýzou dokumentů.

Klíčová slova: další vzdělávání, další vzdělávání pedagogických pracovníků, pedagogický pracovník, legislativa, dvouleté děti

ABSTRACT:

Education and education of two-year-olds in kindergartens is a new issue that is not firmly anchored in Czech society. Parents are interested in the placement of two-year-olds in kindergartens, but pedagogues are not well educated. In my bachelor thesis I therefore focus on the need for further education of pedagogical staff in the field of education of two-year-olds in kindergarten and what methods and forms of further education teachers use to meet their professional growth needs.

The theoretical part explains the important concepts, methods and principles related to the development and education of pedagogical staff who deal with the education and education of two-year-old children. It focuses on the further education of pedagogical staff and the education of two-year-olds in kindergarten and their anchoring in system documents and legislation. It develops an overview of institutions that are engaged in further education of pedagogical staff with a focus on the education of two-year-olds in kindergarten.

The practical part of the bachelor's thesis is realized by quantitative research in order to find out the need of further education of pedagogical staff in the field of education of two-year-old children in order to meet the needs of personal development of the pedagogue. The research is carried out in the form of a questionnaire survey aimed at teachers of nursery schools in Prague and the Central Bohemian Region and by document analysis.

Key words: continuing education, further education of pedagogical staff, pedagogical worker, legislation, two-year children

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Další vzdělávání pedagogických pracovníků.....	9
2.1. Základní pojmy.....	9
2.2. Legislativní rámec dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.....	10
2.3. Podmínky a principy pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.....	12
2.4. Fáze dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.....	13
2.5. Metody dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.....	14
3. Vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole.....	17
3.1. Legislativní rámec vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole.....	17
3.2. Podmínky materiální.....	19
3.3. Hygienické podmínky.....	19
3.4. Psychosociální podmínky.....	19
3.5. Organizace vzdělávání.....	20
3.6. Obsah vzdělávání.....	20
3.7. Personální podmínky.....	20
3.8. Rizika umístění dvouletých dětí v mateřské škole.....	21
3.8.1. Nezralost dítěte.....	21
3.8.2. Adaptace na pobyt v mateřské škole.....	21
3.8.3. Velká zátěž na dítě.....	22
3.8.4. Nemoci.....	22
3.8.5. Separační úzkost rodičů.....	22
3.8.6. Integrace.....	22
4. Vzdělávací instituce dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.....	23
4.1. Národní institut pro další vzdělávání.....	24
4.2. Zřetel, s.r.o.....	24
4.3. Vzdělávací institut Středočeského kraje - VISK.....	24
5. Šablony k využívání akreditovaných programů pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.....	25
6. Metodologie výzkumu.....	26
6.1. Cíl výzkumu.....	26

6.2. Odůvodnění výzkumu.....	27
6.3. Praktické výstupy.....	27
6.4. Provedení praktické části.....	27
6.5. Formulace problému.....	27
6.6. Výzkumné otázky.....	28
6.7. Vymezení objektu šetření.....	28
6.8. Techniky sběru dat.....	28
6.9. Prezentace a interpretace získaných dat.....	29
6.10. Popis získaných dat.....	29
7. Závěr.....	46
8. Seznam použitých informačních zdrojů.....	48
8.1. Knihy a publikace.....	48
8.2. Zdroje dostupné na Internetu.....	49
8.3. Další internetové zdroje.....	50
Příloha č. 1: Obsahová nabídka akreditovaného semináře Národního institutu dalšího vzdělávání (NIDV).....	51
Program: Jak pracovat s dětmi od dvou let v MŠ – akreditace č. MŠMT-22652/2017-1- 292.....	51
Program: Specifika práce pedagoga s dvouletými dětmi v MŠ – akreditace č. MŠMT-25243-2016-1-731.....	52
Příloha č. 2: Obsahová nabídka akreditovaného semináře vzdělávací organizace Zřetel, s.r.o.....	54
Program: Specifika práce pedagoga s dvouletými dětmi v MŠ - akreditace č. MSMT: 33444/2016-2-1033.....	54
Příloha č. 3: Obsahová nabídka akreditovaného semináře Vzdělávacího institutu VISK. .	55
Program: Specifika práce pedagoga s dvouletými dětmi v mateřské škole.....	55
Příloha č. 4: tabulka s přehledem obsahové nabídky vzdělávacích seminářů všech výše uvedených vzdělávacích agentur.....	57

1. Úvod

Další vzdělávání pedagogických pracovníků souvisí nejen s profesionálním růstem jedince, ale i se změnami v politické oblasti, s rozvojem školy a sociálním rozvojem obecně. Změny ve školství a jeho rozvoj je proveditelné pouze prostřednictvím motivovaného a vzdělaného učitele. Jedním z opatření Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 a Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky je nutnost posílit nedostatečnou nabídku vzdělávání a péče o děti do tří let. Mateřské školy jsou vhodnou variantou pro zajištění institucionální péče o dvouleté děti, avšak nejsou dostatečně připraveny pro jejich přijímání. Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole je důležitým nástrojem v řízení pedagogického procesu. Převaha předškolních pedagogů získala odbornou kvalifikaci studiem na středních nebo vysokých školách, které bylo zaměřené na výchovu a vzdělávání dětí od tří do šesti let. I když při svém studiu se seznámili s vývojem dítěte od 0 – 6 let, chybí jim zkušenosti s výchovou a vzděláváním dvouletých dětí. Je proto nezbytné pro zajištění kvalitního rozvoje a vzdělávání dvouletých dětí vybavit předškolní pedagogy kompetencemi v oblasti specifík práce s dvouletými dětmi a umožnit jim další vzdělávání. Sama pracuji jako pedagog v mateřské škole a o vývojových specifikách dvouletých dětí se informuji. Často však narážím na různé překážky v podobě časové a finanční náročnosti při účasti na akreditovaném kurzu a neucelenosti dalšího vzdělávání. Ve své bakalářské práci se zaměřuji na zkoumání potřebnosti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole a metodami a formami vedoucí k naplnění potřeb profesního růstu jedince.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se zabývám pojmy, metodami, principy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole a zároveň jejich ukotvení v systémových dokumentech a legislativě. Vycházím z dostupné literatury a poznatků získaných studiem školského managementu. Na teoretickou část navazuje praktická část, která se o část teoretickou opírá a je realizována kvantitativním výzkumem v podobě dotazníkového šetření a analýzou dokumentů. Dotazníkové šetření je cíleno na učitelky mateřských škol v Praze a Středočeském kraji. Jednou z mnoha metod dalšího vzdělávání je účast na akreditovaném kurzu. Analýzou dokumentů vzdělávacích zařízení je zjištěna obsahová

náplň akreditovaných kurzů. Základním úkolem mou provedeném výzkumu pomocí dotazníku a následné analýzy po jejich vyplnění je získání vhledu do potřebnosti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole a metodami vedoucí k naplnění potřeb profesního rozvoje pedagogického pracovníka. Analýza dokumentů vzdělávacích zařízení vede ke zjištění zda obsahová náplň akreditovaných kurzů je pro respondenty dostačující či nedostačující.

2. Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Bakalářská práce má téma Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dvouletých dětí. V této kapitole se zaměřuji na objasnění základních pojmů týkajících se dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Další vzdělávání je důležitou, ale často opomíjenou součástí každého pedagogického pracovníka ve všech úrovních vzdělávání.

2.1. Základní pojmy

Vzdělávání je součástí života každého jedince. V pedagogické teorii se pojem vzdělávání chápe jako proces záměrného a osvojování poznatků, dovedností, hodnot, postojů a norem (Průcha, 2006, s. 17). Vzdělávání je součást socializace jedince, při čemž se jedná o složku kognitivní vybavenosti osobnosti, která se formuje prostřednictvím vzdělávacích procesů. Je to společensky organizovaná činnost zabezpečovaná institucí (Průcha, 2008, s. 292). Jedná se o formální a informální vzdělávání. Formální vzdělávání se realizuje ve vzdělávacích institucích a obsah, cíle, prostředky a způsoby hodnocení jsou definovány a legislativně vymezeny (Průcha, 2008, s. 65). Informální vzdělávání je celoživotní proces získávání znalostí, dovedností a postojů. Je neplánovaný, probíhá spontánně. Je součástí celoživotního vzdělávání lidí, včetně těch, kteří dosáhli nejvyššího stupně vzdělání. (Průcha, 2008, s. 85).

Další vzdělávání je pojem, který má velice široký význam. Další vzdělávání je spojeno se zaměstnáním a umožňuje lidem získat nové znalosti a dovednosti za účelem zvýšení svých příjmů a zlepšení možnosti na trhu práce. (Průcha, 2008, s. 36). Další vzdělávání probíhá po dosažení určitého formálního vzdělání. Jedná se o celoživotní učení a je zaměřeno na různorodé spektrum dovedností, vědomostí a kompetencí důležité pro uplatnění jedince v osobním, občanském a profesním životě. (Průcha, Veteška, 2014, s. 72).

Další vzdělávání je tedy proces, který navazuje na již osvojené vzdělání jedince nebo nahrazuje původní vědomosti a dovednosti novými efektivnějšími metodami a poznatky. Prakticky každý obor naší společnosti se vyvíjí a rozvíjí při čemž se mění pojetí i postupy oboru. Z tohoto důvodu je další vzdělávání nezbytnou součástí lidského života.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků je součástí tohoto procesu. Změny v politické, ekonomické i sociální oblasti souvisí s i rozvojem školství. Tyto změny jsou proveditelné prostřednictvím vzdělaného a motivovaného pedagoga. Při dalším vzdělávání pedagogických pracovníků dochází ke zkvalitnění osobnostního a profesního rozvoje pedagoga - zajišťuje jeho profesní růst. Učitelé mají právo, ale i povinnost pedagogické kompetence dále rozvíjet (Opravilová, 2006, s. 79). V pedagogickém slovníku Průcha další vzdělávání pedagogických pracovníků definuje: *„Je chápáno jako právo a povinnost v činné službě. Plní dvě funkce – standardizační a rozvojovou, tj. má jednak zajišťovat udržení kvality a úrovně stávajícího vzdělávacího systému, jednak iniciovat a podpořit jeho rozvoj a inovace.“* (Průcha a kol, 2009, s.36). Podle Andragogického slovníku se jedná o *„celoživotní rozvíjení profesních kompetencí, které navazuje na přípravné vzdělávání.“* (Průcha, Veteška, 2014, s. 72).

Dalšího vzdělávání se účastní pedagogický pracovník, což je podle pedagogického slovníku učitel v různých typech a stupních školy, včetně vysokoškolských učitelů (Průcha, 2008, s.153). Učitel je, podle Bendla, ten kdo působí ve výchovně vzdělávacím procesu a nese odpovědnost za výchovu a vzdělávání druhého (Bendl a kol., 2015, s. 33). Průcha popisuje učitele jako jednoho ze základních činitelů vzdělávacího procesu, profesionálně kvalifikovaného a spoluzodpovědného za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu (Průcha, 2008, s. 261). Komparací obou definic je učitel kvalifikovaný pedagogický pracovník, který je zodpovědný za výchovu a vzdělávání dětí a žáků.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků se opírá o zákony a vyhlášky České republiky a systémové dokumenty vydané Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT).

2.2. Legislativní rámec dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Primární základ péče o odborný rozvoj pedagogických pracovníků je ukotven ve Školském zákoně č. 561/2004 Sb., § 64 odst. 1 písm. e, který ukládá řediteli školy povinnost vytvářet podmínky pro další vzdělání pedagogických pracovníků (Šikýř a kol,

2016, s. 142). Ředitel školy rozhoduje o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, rozhoduje o účasti na vzdělávacích akcích, o financích a dalším využití získaných kompetencích (Trojan, 2014, s. 34).

Na tuto povinnost navazuje Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a Vyhláška č. 1/2006 Sb., kterou se stanoví druhy a podmínky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Zákon o pedagogických pracovnících objasňuje pojem pedagogický pracovník a další vzdělávání pedagogických pracovníků a vymezuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka a jeho odbornou kvalifikaci. Podle § 2 tohoto zákona je pedagogický pracovník ten, „kdo vykonává přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko – psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání“ (Edice ÚZ, 2017, s. 442).

Další vzdělávání pedagogických pracovníků je v tomto zákoně ukotveno v § 24, který ukládá povinnost pedagogickým pracovníkům dalšího vzdělávání za účelem obnovování, doplňování a případně zvyšování kvalifikace. Řediteli školy ukládá povinnost vytvořit plán dalšího vzdělávání s ohledem na studijní zájmy pedagogického pracovníka a rozpočtu školy. Další vzdělávání se podle tohoto zákona uskutečňuje na vysokých školách nebo ve vzdělávacích institucích, které musí mít akreditaci udělenou ministerstvem a samostudiem. K samostudiu náleží volno v rozsahu 12 dnů, jejichž čerpání určuje ředitel školy pokud tomu nebrání provozní důvody (MŠMT, *zákon 563/2004 Sb.*, [online], 2004, [cit. 17.11.2017])

Vyhláška 317/2005 Sb., v § 1 se zabývá druhy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Těmi jsou:

- a) studium ke splnění kvalifikačních předpokladů,
- b) studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů,
- c) studium k prohlubování odborné kvalifikace.

Studium ke splnění kvalifikačních předpokladů je určeno pro asistenty, ředitele škol a školských zařízení, rozšiřování kvalifikace podle § 2 až 6. Studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů je určeno pro vedoucí pedagogické pracovníky, výchovné poradce podle § 7 až 9). Studium k prohlubování odborné kvalifikace se rozumí podle § 10

kurzy a semináře v rozsahu nejméně 4 hodin a ukončené předáním osvědčení (Edice ÚZ, 2017, s. 466).

Další vzdělávání je také ukotveno v Zákoníku práce v § 230, který se zabývá prohlubováním kvalifikace. V odstavcích 1 – 4 je objasněn pojem prohlubování kvalifikace a zákonné postavení zaměstnavatele k zaměstnanci (Schmied, 2006, s. 102-103).

Mimo školskou legislativu je další vzdělávání pedagogických pracovníků zmiňováno v systémových dokumentech vydaných MŠMT. Jedním z těchto dokumentů je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, ve kterém je uvedeno, že ředitel školy podporuje profesionalizaci svého pracovního týmu a vytváří podmínky pro jejich další vzdělávání (RVP PV, 2004, s.33). Dalšími dokumenty jsou Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 a Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2015 – 2020. Oba tyto dokumenty se zabývají celoživotním učením s hlavním cílem vytvářet, rozvíjet a podporovat další vzdělávání.

V současné době se ve spojení se školstvím často mluví o potřebě změny. Požadavky, ovlivněné rychlým rozvojem společnosti, na pedagogické pracovníky rostou jak ze strany rodičů, zřizovatele i státu. Nedílnou součástí změny ve školství je i další vzdělávání pedagogických pracovníků. Na řediteli školy je proto, jak už bylo zmiňováno v odstavci výše, vytvořit podmínky pro další systematické vzdělávání.

2.3. Podmínky a principy pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

Pro přínosné další vzdělávání pedagogických pracovníků je vytvoření ucelené koncepce, která je cílená na rozvoj školy a vzdělávání (Kohnová, 2012, s.20). Další vzdělávání pedagogických pracovníků musí splňovat tyto podmínky:

- a) časové vymezení,
- b) zadanou formu participace (sdílení)
- c) přesně formulovaným programem (Kohnová, 2012, s. 20).

Další vzdělávání pedagogických pracovníků může být organizováno na základě těchto principů:

1. Rovnost příležitostí a zákaz diskriminace - každý z pedagogických pracovníků má stejnou možnost účasti na všech formách a druzích dalšího vzdělávání

organizovaných školou, které musí být uvedeny v Plánu dalšího vzdělávání a současně dodržení podmínek stanovený tímto plánem.

2. Potřeby školy - základním parametrem pro výběr konkrétní formy nebo druhu dalšího vzdělávání jsou skutečné potřeby školy. Potřeby školy jsou vyjádřeny v plánu dalšího vzdělávání.
3. Rozpočet školy - organizace dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a výběr jednotlivých vzdělávacích aktivit pracovníků školy vychází z rozpočtových možností školy a těm se podřizuje výběr a realizace jednotlivých vzdělávacích aktivit.
4. Studijní zájmy pedagogických pracovníků - při dodržení předchozích principů a podmínek jsou při výběru konkrétní formy nebo druhu dalšího vzdělávání zohledňovány studijní zájmy jednotlivých pedagogických pracovníků. Každý pracovník má právo si aktivně vyhledávat své další vzdělávání. Vzdělávání celého pedagogického týmu může mít přednost před individuálním vzděláváním (Šikýř a kol., 2016, s. 155).

Součástí ucelené koncepce školy je plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, ve kterém jsou výše uvedené podmínky dalšího vzdělávání podrobněji zapracovány. Tento plán vyplývá z příslušných právních předpisů a jeho vytvoření je povinností ředitele školy. (Šikýř a kol., 2016, s. 154). Strategie vzdělávání zaměstnanců je realizována v souladu s personálním plánováním zaměstnavatele. Systematické vzdělávání zaměstnanců vycházející ze strategie vzdělávání a organizačních předpokladů a probíhá v určitých fázích (Šikýř a kol., 2016, s. 152).

2.4. Fáze dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

První fází dalšího vzdělávání je identifikace vzdělávacích potřeb, která představuje cestu, jak zajistit konkrétní potřebu vzdělávání u konkrétního pracovníka. Podle Trojana existují čtyři cesty identifikace vzdělávacích potřeb. První cesta je tzv. živelné vzdělávání – nahodilé, neplánované. Druhá a třetí cesta je zaměřena na individuální potřeby učitele nebo naopak na potřeby školy bez ohledu na potřeby učitele. Čtvrtá cesta je ideální, dochází v ní k harmonizaci vzdělávacích potřeb jak učitele tak školy (Trojan, 2016, s. 167 – 168).

Druhou fází, která navazuje na identifikaci vzdělávacích potřeb, je zpracování plánu vzdělávání. Plán vzdělávání vymezuje cíl a cílovou skupinu zaměstnanců, metody vzdělávání, instituci zabezpečující vzdělávání, místo, čas, lektora, materiální a technické požadavky, metody vyhodnocování výsledků, náklady (Šikýř a kol., 2016, s.154). Plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zpracovává ředitel školy na základě podnětů pedagogických pracovníků na každý školní rok a musí být projednán na pedagogické radě (Trojanová, 2014, s. 52).

Třetí fází je vlastní realizace vzdělávání. Vlastní realizace spočívá ve správném výběru metody vzdělávání. Správnost zvolené metody dalšího vzdělávání se posuzuje s ohledem na potřebu vzdělávání, cíle vzdělávání, cílovou skupinu účastníků, organizační a finanční předpoklady (Šikýř a kol., 2016, s. 157)

Na realizaci dalšího vzdělávání navazuje vyhodnocování výsledků vzdělávání. Vyhodnocování vzdělávání pedagogických pracovníků se objevuje ve dvou dokumentech školy – vyhodnocení plánu dalšího vzdělávání a ve výroční zprávě. Pro zpětnou vazbu lze využít tzv. vyhodnocení vzdělávací aktivity, kterou vyplňuje pedagogický pracovník (Šikýř a kol., 2016, s. 160).

V plánu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků se uvádí metody dalšího vzdělávání.

2.5. Metody dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Metodou vzdělávání rozumíme cílevědomý, koordinovaný a záměrný postup, kterým se realizuje edukační proces orientovaný na dosažení určeného cíle (Dvořáková, 2013, s.3).

Volba konkrétních metod vzdělávání závisí:

- a) na cíli vzdělávání,
- b) na složení a charakteru účastníků výuky,
- c) na charakteru formy výuky,
- d) na charakteru obsahu výuky,
- e) na znalostech, dovednostech a preferencích lektora,
- f) na časových, místních a finančních dispozicích kurzů (Dvořáková, 2013, s.6).

Metody vzdělávání podle místa konání se dělí na metody vzdělávání na pracovišti nebo mimo pracoviště. Specifickou skupinou jsou metody použitelné jak na pracovišti tak mimo něj. Mezi takové metody patří i samostudium.

Vzdělávání na pracovišti se aplikuje převážně individuálně, během výkonu sjednané práce (Šikýř a kol., 2016, s.158) Jedná se o postupy praktického zaučení zaměřené na osvojení si dovedností a návyků (Dvořáková, 2013, s. 7)

K metodám vzdělávání na pracovišti patří:

- a) *Instruktaž při výkonu práce* je vhodná pro začínající nebo méně zkušené pracovníky, kteří se učí pozorováním a napodobováním svého zkušeného kolegy. Pracovník se rychle a snadno osvojí znalosti a dovednosti potřebné k vykonávání sjednané práce (Šikýř a kol., 2016, s. 158). Školitel vysvětlí instruované činnosti - sdělí a ukáže co se provádí, jak a proč se úkony provádí tímto způsobem. Následuje aktivní činnost instruovaného pracovníka, zvládnutí činností, jejímu procvičení a upevnění s kontrolou školitele (Dvořáková, 2013, s. 11).
- b) *Metoda asistování* umožňuje pracovníkovi ve spolupráci se školitelem si osvojit stanovený pracovní postup a zároveň dokonale zvládnout výkon sjednané práce. Nevýhodou této metody je možné osvojení si nevhodných pracovních návyků (Šikýř a kol., 2016, s. 158).
- c) *Metodou pověření úkolem* se vede pracovník k samostatnosti a odpovědnosti při výkonu sjednané práce. Školitel pověří pracovníka splněním určitého úkolu a ten musí prokázat schopnost aplikovat osvojené dovednosti, znalosti a chování (Šikýř a kol., 2016, s.158).
- d) *Rotace práce* souvisí s postupným a dočasným přemísťováním pracovníka na jiná pracovní místa v organizaci a pověřením pracovníka úkoly vedoucí k rozšíření jeho znalostí a dovedností. Rotace práce zlepšuje přizpůsobivost pracovníka a rozšiřuje jeho kvalifikaci (Šikýř a kol., 2016, s.158).
- e) Při *metodě koučink* dochází k soustavnému směřování a podpoře vedoucí k vlastní iniciativě a samostatnosti. Pracovník se vzdělává pod vedením osoby, která je schopná komunikovat, usměrňovat a podněcovat pracovníka v jeho iniciativě a samostatnosti při osvojování si znalostí a dovedností potřebné k vykonávání sjednané práce (Šikýř a kol., 2016, s.158).

- f) *Mentoring* je metodou, kdy se pracovník vzdělává pod vedením mentora - odborníka, který je schopný mu předávat zkušenosti a rady při osvojování znalostí a dovedností k vykonávání sjednané práce a dosahování požadovaného výkonu (Šikýř a kol., 2016, s. 158).

Metoda vzdělávání mimo pracoviště se aplikuje převážně hromadně a mimo běžné pracoviště pracovníků v organizaci. Jedná se především o institucionální vzdělávání, které zprostředkovávají akreditovaná vzdělávací zařízení včetně vysokých škol (Trojanová, 2014, s. 53).

K metodám mimo pracoviště patří:

- a) *Přednáškou* se pracovníci učí prostřednictvím školitele. Jedná se především o jednostranný výklad ze strany školitele směrem ke skupině účastníků. Je zaměřena na zprostředkování teoretických znalostí a dovedností (Šikýř a kol., 2016, s. 159). Velkou nevýhodou této metody je, že chybí zpětná vazba a snižuje motivaci zaměstnanců k aktivnímu osvojování si předávaných znalostí a dovedností. Vhodnější je zapojení do přednášky diskuzi, která umožňuje aktivní zapojení všech účastníků a může se zaměřovat i na řešení problémů, které z přednášky vyplynou (Dvořáková, 2013, s. 10).
- b) Prostřednictvím *metody seminář* se pracovníci učí výkladem školitele a vzájemnou diskuzí účastníků se školitelem mezi účastníky navzájem. Seminář zvyšuje motivaci pracovníků k předávání a sdílení získaných znalostí a dovedností (Šikýř a kol., 2016, s.159).
- c) *Demonstrováním* ukazuje školitel pracovníkům určitý pracovní postup v reálných nebo modelových situacích. Pracovníkům tato metoda umožňuje si názorně osvojit znalosti a dovednosti směřující k vykonávání sjednané práce (Šikýř a kol., 2016, s.159). Výhodou je možnost si vyzkoušet praktické dovednosti v bezpečném prostředí a nevýhodou metody je jistá odlišnost na pracovištích. Demonstrování může být první fází instruktáže (Dvořáková, 2013, s. 11).
- d) V metodě *případová studie* se jedná o skutečný nebo smyšlený popis organizačního problému. Výhodou této metody je, že rozvíjí analytické myšlení a schopnost řešit problémy (Dvořáková, 2013, s. 14). Trojanová uvádí, že se prostřednictvím metody případová studie učí pracovníci společně podle určitého zadání a hledají možná

řešení. Tato metoda podporuje týmovou spolupráci a rozvíjí analytické a systematické myšlení pracovníků (Šikýř a kol., 2016, s. 159).

- e) *Metoda outdoorové aktivity* je metodou, kdy se pracovníci učí ve volné přírodě formou sportovních aktivit, při kterých rozvíjí schopnosti analyzovat, rozhodovat, realizovat, plánovat, hodnotit, komunikovat a kooperovat. Osvojené schopnosti pak snáze uplatňují na běžném pracovišti při vykonávání sjednané práce a dosahování požadovaného výkonu (Šikýř a kol., 2016, s. 159).

Metodou dalšího vzdělávání, která může realizována jak na pracovišti tak mimo pracoviště, je metoda samostudium. Při této metodě lze využít odborných časopisů, internetových materiálů, návštěvy institucí nebo využívání publikací ve školní knihovně a ostatních odborných materiálů.

Správnost zvolené metody vzdělávání na pracovišti nebo mimo něj se posuzuje s ohledem na potřebu a cíl vzdělávání, na cílovou skupinu účastníků vzdělávání a organizační předpoklady vzdělávání (Šikýř a kol., 2016, s. 157). Všechny výše uvedené metody lze využívat v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků.

V bakalářské práci se věnuji problematice dalšího vzdělávání v oblasti vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole. Pro úspěšné vzdělávání dětí od dvou let je nutné si uvědomit specifika psychomotorického vývoje dítěte. Pedagogickým pracovníkům chybí se vzděláváním dvouletých dětí zkušenosti a zároveň mateřské školy nejsou, co se týká materiálních a hygienických podmínek, na vzdělávání dvouletých dětí dostatečně připraveny.

3. Vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole

3.1. Legislativní rámec vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole

Vzdělávání dvouletých dětí se opírá o školský zákon a systémové dokumenty vydané Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Školský zákon definuje za cíl předškolního vzdělávání podporu rozvoje osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na zdravém citovém, rozumovém a tělesném růstu. Dítě předškolního věku má být podporováno k osvojení si základních pravidel chování a životních hodnot a mezilidských vztahů. *„Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dítěte před vstupem*

do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami“. V § 34 školského zákona se uvádí, že předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku od 2 zpravidla 6 let (Školský zákon, 2017). Podmínky pro vzdělávání dětí od dvou do tří let jsou upraveny ve vyhlášce o předškolním vzdělávání 14/2005 Sb. a to především v § 2, který se zabývá počty přijatých dětí ve třídách a v § 5, který se zabývá péčí a bezpečností dětí (Edice ÚZ, 2017, s. 124). Vedle školského zákona je dalším důležitým dokumentem Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV), kterým se mateřské školy řídí. Pro mou práci je nejdůležitější kapitola vzdělávání dětí od dvou do tří let. Rámcové cíle a záměry vzdělávání, obsažené v RVP PV, jsou vhodné i pro vzdělávání dětí od dvou do tří let. Je nezbytné si uvědomit specifika, které souvisí s dosahovanou úrovní ve všech oblastech vývoje dítěte. Dvouleté dítě poznává všemi smysly a projevuje velkou touhu po poznání, experimentuje, objevuje. Po emoční stránce bývá silně egocentrické. Neorientuje se v prostoru a čase, žije přítomností a situacemi, které ji naplňují. V pohybových aktivitách je nezkušené a méně obratné. Rozdíly v jednotlivých oblastech vývoje dětí tohoto věku jsou velmi výrazné. Vstupem do mateřské školy proběhnou u dítěte první sociální zkušenosti mimo rodinu. Podmínkou úspěšné pedagogické práce je citlivé přizpůsobování organizace se střídáním nabídky činností, trénováním návyků a praktických dovedností, ponecháním co největšího prostoru pro volné hry a pohybové aktivity (RVP PV, 2017, s.37). Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo informační materiál ke vzdělávání dětí od dvou do tří let v mateřské škole. V tomto informačním materiálu jsou uvedeny informace týkající se předškolního vzdělávání ve věku od dvou do tří let, poskytnout mateřským školám vodítka jak nastavit optimální podmínky pro děti od dvou do tří let. Pro zajištění kvalitních podmínek vzdělávání dětí ve věku od 2 do 3 let je třeba přijmout opatření pro zajištění bezpečnostních, hygienických, psychosociálních, materiálních a personálních podmínek, životosprávy, organizace vzdělávání, obsahu vzdělávání, financování a spolupráce. Uzpůsobení podmínek pro vzdělávání je plně v kompetenci ředitele školy (Informační materiál č.j.: MŠMT – 27987/2016-1). Ředitel školy v souladu § 164 školského zákona rozhoduje ve všech náležitostech týkající se poskytování vzdělávání a podle § 165 stanovuje organizaci a podmínky provozu školy (Edice ÚZ, 2007, s. 80).

3.2. Podmínky materiální

V oblasti materiálních podmínek je třeba zvážit vhodnost stávajících hraček, didaktických pomůcek a vybavení. Hračky obsahující malé součásti je vhodné umístit v uzamykatelné skříňce nebo na vyšší police. Školní zahrady musí být vybaveny zahradními prvky s ohledem na věk dětí. S vzrůstem dětí souvisí i požadavek na sedací nábytek pro děti, který zohledňuje menší tělesnou výšku dvouletých dětí. Sedací nábytek musí být stabilní a bezpečný a podporuje správné držení těla dítěte. Prostředí musí poskytovat dostatečný a bezpečný prostor pro volný pohyb i hru dítěte, ale i klid pro odpočinek v průběhu dne (Informační materiál č.j.: MŠMT – 27987/2016-1).

3.3. Hygienické podmínky

Hygienické podmínky jsou stanoveny ve vyhlášce č. 410/2005 Sb. Vzhledem ke vzdělávání dětí mladších tří let je vybavení dané touto vyhláškou doplněno o dětské nočníky, které musí být adekvátně uskladněny a dostatečně myty a dezinfikovány. Umyvárnu je potřebné dovybavit přebalovací stolem a krytým náslapným košem na použité pleny. Používáním plen vzniká povinnost zákonných zástupců přinášet pleny a vlhčené ubrousky v dostatečném množství. Přijmout dítě k předškolnímu vzdělávání je možné pouze po předložení dokladu o tom zda je dítě řádně očkováno (Informační materiál č.j.: MŠMT – 27987/2016-1).

3.4. Psychosociální podmínky

Mateřská škola je pro dítě od dvou let první institucí, kde se setkává s vrstevníky. Je nutné nastavit adaptační režimy tak, aby byl v souladu s režimem v rodině. Děti se musí v prostředí mateřské školy cítit spokojeně, jistě a bezpečně. Zásadní pro zajištění psychosociálních podmínek je aktivní budování vztahů a spolupráce s rodinou. Dvouleté dítě potřebuje dostatek času na realizaci činností i na stravování, vytvoření prostoru k odpočinku během dne, srozumitelná a jednoduchá pravidla a řád určující mantinely pro jednání. Vzdělávací činnosti musí být realizované důsledně a v menších skupinkách (Informační materiál č.j.: MŠMT – 27987/2016-1).

3.5. Organizace vzdělávání

Organizace vzdělávání a plánování činností musí vycházet z potřeb a zájmu dětí. Z hlediska organizačního zajištění chodu je nutné umožnit dětem individuální adaptační režim a dostatek času na veškeré aktivity. Zároveň zohlednit počty dětí v souladu s právními předpisy (Informační materiál č.j.: MŠMT – 27987/2016-1).

3.6. Obsah vzdělávání

Pro úspěšné vzdělávání dvouletých dětí je třeba si uvědomit vývojová specifika. Psychomotorický vývoj jednotlivých dětí může být velice rozdílný. Je proto nutné sledovat jednotlivé pokroky dítěte a neprovádět vzájemné srovnávání. Plánování a realizace vzdělávacích činností musí být přizpůsobeno možnostem a schopnostem dětí. Děti se učí nejvíce nápodobou a situačním učením. Potřebují opakování činností a rituály. Největší prostor musí být ponechán volné hře a pohybovým aktivitám (Informační materiál č.j.: MŠMT – 27987/2016-1).

3.7. Personální podmínky

Předškolní vzdělávání poskytují pedagogický pracovníci, kteří splňují kvalifikační předpoklady podle § 6 zákona č. 563/2004 S., o pedagogických pracovnících. Ředitelé škol přizpůsobují rozpis přímé pedagogické činnosti tak, aby mohli učitelé souběžně působit v rámci třídy mateřské školy co nejvíce. Další možností pro personálního posílení je zajištění školního asistenta, speciálního pedagoga případně chůvu. Pedagogickým pracovníkům je vhodné umožnit další vzdělávání se zaměřením na psychické a fyzické specifika vývoje dvouletých dětí (Informační materiál č.j.: MŠMT – 27987/2016-1).

„Podmínky pro vzdělávání jsou nejdůležitější součástí RVP PV (2004) z hlediska zařazování dětí raného věku do mateřské školky. Mají přímou souvislost s uspokojováním potřeb dětí, s kvalitou a zdárným průběhem předškolního vzdělávání. Rozhodující podmínkou je souběžné působení dvou pedagogů a pomoc nepedagogického personálu.“ (Splavcová, Kropáčková, 2016, s72).

Po splnění všech výše uvedených podmínek nese přijetí dvouletého dítěte do mateřské školky sebou nejen výhody, ale i řadu rizik. Vstupem do mateřské školy proběhnou u dítěte první sociální zkušenosti mimo rodinu. Dítě bude poznávat nové

vzorce chování dospělých i vrstevníků, vymezuje si vlastní prostor, přijímá vymezené hranice a nové role. Učitel bude zastávat velmi významnou pozici, stává se zástupcem rodiče, jistotou a oporou dítěte v běžném dění i v budování vztahů s vrstevníky. Tento vzdělávací proces může negativně ovlivnit mnoho faktorů. Jsou to rizika jak na straně dítěte, v širším pojetí i rodiny, tak i na straně pedagoga. Těchto faktorů, rizik je mnoho a je potřeba si jich být plně vědom.

3.8. Rizika umístění dvouletých dětí v mateřské škole

3.8.1. Nezralost dítěte

Určit dobu kdy je dítě připravené prvně se odpoutat od rodiny, hlavně od matky, je velmi těžké a prakticky nemožné. Každé dítě je jiné a individuální. Děti dozrávají různou rychlostí a rozdílně. Doba kdy je dítě připravené nastoupit školskou docházku se nedá určit věkem, to že dítě dosáhne, v daný den dvou let neznamená, že je v ten den připraven nastoupit do školky. *„Je to velmi těžké pro rodiče, kteří své děti znají, a ještě těžší pro pedagogy, kteří dítě neznají“* (Splavcová, Kropáčková, 2016, s 96).

Může dojít k situaci kdy je dvouleté dítě připraveno na adaptaci a stejně tak může i čtyřleté dítě být stále neadaptabilní. Důležité je, aby rodina neadaptibilního dítěte byla schopna vhodně zareagovat na situaci, například nenechávat v počátku dítě ve školce dlouho, dávat dítě do školky na pár hodin a postupně, pomalu tuto dobu prodlužovat. Nebo zajistit chůvu či podporu prarodičů či straších sourozenců (Splavcová, Kropáčková, 2016, s 96).

3.8.2. Adaptace na pobyt v mateřské škole

To, že je dítě zralé k prvnímu odloučení ještě neznamená, že bude celý adaptační proces probíhat bez komplikací. Důležité je dát dítěti dostatek času na adaptaci a zvykat dítě na odloučení postupně. Není vhodné hned na začátku odloučit dítě na dlouhý časový úsek. Když se adaptace příliš urychlí, může vést, až k dlouhodobým problémům dítěte které nemusí nikdy odeznít. Když je dítě od počátku v mateřské škole osm hodin a více může u něj dojít velmi rychle až k separační úzkosti (Splavcová, Kropáčková, 2016, s 97).

3.8.3. Velká zátěž na dítě

Vyučující, který je ve třídě u dvouletých dětí by měl volit takovou míru zátěže, kterou jsou děti schopné unést a zároveň tuto zátěž individuálně snižovat. Dítě je ohroženo nejen nečekaně velkým kolektivem, který ještě nezažilo, ale i nutností „být samostatně aktivně tvůrčí“. Velkou zátěží je pro dvouleté dítě hluk, chování ostatních dětí ve skupině a také prostředí ve kterém se nachází. Když je prostor nepřehledný, přeplněný nebo naopak mdlý, tak může na dítě působit desorientačně. S tímto rizikem souvisí i riziko nepřipraveného prostředí. Když je prostor pro děti tohoto věku nevhodně připravené může to nejen ohrozit bezpečí dítěte, ale i prodloužit či znemožnit jejich adaptaci (Splavcová, Kropáčková, 2016, s 98).

3.8.4. Nemoci

Děti bývají často nemocné a nachází-li se ve větším dětském kolektivu, je velmi lehké aby se děti od sebe navzájem nemocemi nakazily. Riziko nakažení je větší, čím je dítě mladší. Malé děti ještě nemají tak vyvinutou imunitu. Rodina dětí, které jsou zařazeni do dětského kolektivu, by tedy měli být připraveni, na to, že je velká pravděpodobnost, že dítě často onemocní. Jsou však i situace kdy je to i prospěšné, jako například u nemoci neštovice. Časté nemoci a tudíž i nepřítomnost dítěte ve školce prodlužuje adaptaci dítěte na mateřskou školu (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 98).

3.8.5. Separační úzkost rodičů

Stejně jako děti, i rodiče můžou trpět separační úzkostí při odloučení od dítěte. Mezi rodiči a dětmi vzniká pevné pouto. Rodiče jsou s dětmi po několik měsíců v permanentním kontaktu, a když dojde k odloučení, může to být stres pro obě strany. *„Zatímco riziko pro dítě si rodiče uvědomují, vlastní potíže neočekávají. Mohou se sami cítit ohroženi, zejména pokud si dítě oblíbí některou učitelku hned na počátku docházky. To se stává velmi často. Dítě se z počátku docházky fixuje na jednu osobu, rodiče mohou žárlit“* (Splavcová, Kropáčková, 2016, s 98).

3.8.6. Integrace

Pro děti raného věku je vhodnější být zařazen do menšího kolektivu stejně starých dětí. Je to ovšem velký problém pro zřizovatele. *„Pro pedagoga je velmi složité uspořádat prostředí, režim dne a volit činnost ve třídě, kde jsou děti od dvou do šesti (i*

sedmi) let věku. Každá věková skupina má své potřeby, které není jednoduché sladit“ (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 98).

Pro uvědomění si všech podmínek a rizik ve vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole a vývojových specifíků těchto dětí je potřebné se nadále vzdělávat ať už s využitím metod dalšího vzdělávání na pracovišti nebo mimo pracoviště. Největší pravděpodobnost dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dvouletých dětí je účast na vzdělávacích kurzech pořádaných vzdělávacími institucemi.

4. Vzdělávací instituce dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Vzdělávací instituce dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků podle § 25 a § 26 zákona č. 563/2004 Sb., O pedagogických pracovnicích a změně některých zákonů musí mít akreditaci k provozování akreditovaných kurzů. Akreditaci vzdělávacím institucím uděluje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na základě žádosti. Žádost o akreditaci vzdělávací instituce musí obsahovat jméno, příjmení, místo podnikání, identifikační číslo osoby žadatele, je-li žadatelem fyzická osoba. Je-li žadatelem právnická osoba musí žádost obsahovat název, sídlo, statutární orgán a identifikační číslo žadatele. Součástí žádosti o akreditaci vzdělávací instituce musí být žádost o akreditaci alespoň jednoho vzdělávacího programu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků podle §27. Akreditace vzdělávací instituce nebo akreditace vzdělávacího programu je nepřevoditelná a nepřechází na právní nástupce. Má platnost 6 let. Po tuto dobu může vzdělávací zařízení opakovaně realizovat akreditované vzdělávací akce uvedené v osvědčení podle zájmu pedagogických pracovníků při dodržení obsahu vzdělávacího programu, který akreditační komise schválila.

Akreditace vzdělávací instituce se automaticky prodlužuje bez žádosti držitele akreditace, a to na dobu, po kterou po ukončení příslušné doby platnosti akreditace vzdělávací instituce přetrvává platnost akreditace alespoň jednoho vzdělávacího programu dané vzdělávací instituce (Edice ÚZ, 2017, s. 454 – 455).

Pedagogický pracovník by měl při výběru vzdělávacího programu volit ty instituce a organizace, které jsou již známe a splňují veškeré legislativní podmínky, uvedené v předchozí kapitole. Při výběru instituce by měl pedagogický pracovník dát důraz na zjištění čeho se zvolený program týká a jestli je vhodný pro jeho potřeby.

Mezi vzdělávací instituce, které uskutečňují další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dvouletých dětí patří:

4.1. Národní institut pro další vzdělávání

Národní institut pro další vzdělávání je přímo řízená organizace Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Posláním tohoto institutu je být významným partnerem na cestě profesního rozvoje pedagogů a pracovníků zajišťující volnočasové aktivity dětí a mládeže. Národní institut pro další vzdělávání garantuje dostupnost, kvalitu a komplexnost vzdělávacích, rozvojových a konzultačních služeb. Vytváří platformu pro sdílení informací, názorů a zkušeností mezi veřejností, regionálním školstvím, ministerstvem školství a dalšími subjekty v oblasti vzdělávání a výchovy. Širokou a komplexní nabídkou vzdělávacích služeb, konzultační a metodickou podporou efektivně reagují na aktuální požadavky a potřeby pedagogů a pracovníků v oblasti formálního i neformálního vzdělávání ve všech krajích České republiky. Národní institut dalšího vzdělávání nabízí pro oblast vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole dva vzdělávací programy:

1. Jak pracovat s dětmi od dvou let v MŠ – akreditace č. MŠMT- 22652/2017-1-292
2. Specifika práce pedagoga s dvouletými dětmi v MŠ – akreditace č. MŠMT-25243-2016-1-73 (www.nidv.cz, vid. 30. 6. 2018).

4.2. Zřetel, s.r.o.

Je akreditovanou společností pro provádění dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Sídlo vzdělávací instituce je v Brně, ale poskytuje akreditované semináře ve všech krajích České republiky. Tato společnost nabízí jeden akreditovaný program s názvem Specifika práce pedagoga s dvouletými dětmi v MŠ – akreditace č. 33444/2016-2-1033 (www.zretel.cz, vid. 30. 6. 2018).

4.3. Vzdělávací institut Středočeského kraje - VISK

Vzdělávací institut je příspěvkovou organizací zřízenou Středočeským krajem za účelem poskytování vzdělávání dospělých. Své aktivity zajišťují prostřednictvím sedmi pracovišť ve Středočeském kraji a v Praze. Vzdělávací institut nabízí jeden program s

názvem Specifika práce pedagoga s dvouletými dětmi v mateřské škole (www.visk.cz, vid. 30. 6. 2018).

Obsah vzdělávacích programů výše uvedených vzdělávacích institucí jsou přílohou této bakalářské práce a využiji je v praktické části bakalářské práce k analýze dokumentů za účelem zjištění nejvíce obsáhlého a přínosného dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole.

V problematice dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků je rozhodující finanční možnosti školy. K financování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků mají školy možnost využití tzv. šablon.

5. Šablony k využívání akreditovaných programů pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Šablony jsou prostředkem pro personální posílení mateřské školy a jejich zajištění prostřednictvím financování z projektu Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (dále OPVVV).

Cílem šablon je podpořit mateřské školy a zajistit mateřským školám dostatek finančních prostředků k umožnění osobnostně profesnímu rozvoji pedagogů prostřednictvím dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a to formou zjednodušeného vykazování. Zároveň školy získají možnost personálního posílení o školního asistenta, příp. chůvu v mateřské škole.

- Podporované aktivity pro mateřské školy v oblasti vzdělávání dvouletých dětí
- Chůva – personální podpora MŠ
- Specifika práce pedagoga s dvouletými dětmi v MŠ

Cílem šablony „specifika práce pedagogického pracovníka s dvouletými dětmi v MŠ“ je podpořit pedagogy mateřských škol, a to prostřednictvím absolvování akreditovaného vzdělávacího programu DVPP zaměřeného na osobnostně sociální rozvoj dvouletých dětí v mateřské škole. Pedagogický pracovník absolvuje v rámci šablony vzdělávací program DVPP v celkovém minimálním časovém rozsahu 24 hodin. Podmínkou je, že se musí jednat o jeden vzdělávací program DVPP o rozsahu minimálně 24 hodin (není možné tedy dosáhnout požadovaného počtu hodin „skládáním“ hodin z více kratších programů/akcí). Vzdělávací program musí být realizován prezenční formou a bude

obsahovat jak teoretickou, tak zejména praktickou část vzdělávání. Bude zaměřen na vývojová specifika dvouletého dítěte (psychosomatický vývoj), na metody a formy pedagogické práce s ohledem na věkové zvláštnosti.

Škola do své žádosti o podporu může vybrat jednu nebo více šablon aktivit, které bude realizovat. Škola si dle svého druhu může zvolit libovolný typ šablony/kombinaci typů šablon v libovolném počtu tak, aby výsledná suma požadované podpory na projekt respektovala minimální a maximální možnou výši podpory a zároveň respektovala výsledky dotazníkového šetření. Výběr musí být uvážlivý, aby škola byla schopna veškeré vybrané aktivity ve stanovené době zrealizovat s přihlédnutím k možným důsledkům porušení rozpočtové kázně dle zákona č. 218/2000 Sb. Je proto potřeba před podáním žádosti o podporu zjistit ochotu zapojit se do projektu a časové možnosti pedagogických i ostatních pracovníků, v případě některých aktivit i rodičů. Stejně tak je potřeba zjistit dostupnost požadovaných služeb, kurzů, pracovníků pro šablony personální podpory, atd. (online: http://www.msmt.cz/uploads/OP_VVV/Vyzva_zjednodusene_projekty_22_a23/Priloha_c_3_Prehled_sablon1.pdf)

6. Metodologie výzkumu

6.1. Cíl výzkumu

Cílem je zjistit potřebnost dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole ve Středočeském kraji a v kraji Praha hl.m.

Praktická část mé bakalářské práce je kvantitativní výzkum v podobě dotazníkového řešení

a analýzou dokumentů. Dotazníkové šetření je cíleno na učitele/ky mateřských škol v Praze a Středočeském kraji. Analýzou dokumentů akreditovaných kurzů zjistím jejich obsahovou nabídku. Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole je důležitým nástrojem v řízení pedagogického procesu. Ve svém výzkumu se zaměřím na získání vhledu do potřebnosti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole.

6.2. Odůvodnění výzkumu

Další vzdělávání učitelů souvisí nejen s profesionálním růstem jednotlivce, ale se změnami v politické oblasti, s rozvojem školy a sociálním rozvojem obecně. Změny ve školství a jeho rozvoj je proveditelné pouze prostřednictvím motivovaného a vzdělaného učitele. Jedním z opatření Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 a Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR je nutnost posílit nedostatečnou nabídku vzdělávání a péče o děti do tří let. Mateřské školy jsou vhodnou variantou pro zajištění institucionální péče o dvouleté děti, avšak nejsou dostatečně připraveny pro jejich přijímání. Pro zajištění kvalitního rozvoje a vzdělávání dvouletých dětí je nezbytné vybavit předškolní pedagogy kompetencemi v oblasti specifík práce s dvouletými dětmi a umožnit učitelům další vzdělávání. Problematikou a možnostmi dalšího vzdělávání učitelů v oblasti vzdělávání dvouletých dětí se v bakalářské práci zabývám.

6.3. Praktické výstupy

Získané výstupy budou použity v praxi. S jejich pomocí vznikne doporučení pro ředitele školy, aby další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání podporovali a pro vzdělávací instituce eventuální doplnění náplně výukového obsahu seminářů pro oblast vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole.

6.4. Provedení praktické části

Praktická část je kvantitativní výzkum v podobě dotazníkového šetření a analýzy dokumentů.

6.5. Formulace problému

Jedním z opatření Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 a Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky je nutnost posílit nedostatečnou nabídku vzdělávání a péče o děti do tří let. Mateřské školy jsou vhodnou variantou pro zajištění institucionální péče o dvouleté děti, avšak nejsou dostatečně připraveny pro jejich přijímání. Pro zajištění kvalitního rozvoje a vzdělávání

dvouletých dětí je nutné vybavit předškolní pedagogy kompetencemi v oblasti specifik práce s dvouletými dětmi a umožnit jim další vzdělávání.

6.6. Výzkumné otázky

- Jsou učitelky vybaveny znalostmi a dovednostmi pro vzdělávání dvouletých dětí?
- Využívají učitelky mateřských škol dalšího vzdělávání zaměřené na vzdělávání dvouletých dětí?
- Jaké metody dalšího vzdělávání vedoucí k prohlubování znalostí a vědomostí využívají?
- Jsou akreditované semináře v této oblasti obsahově dostačující?

6.7. Vymezení objektu šetření

Výzkum je zaměřen na učitelky mateřských škol v Středočeském kraji a v kraji Praha hl.m. Tyto kraje jsou zvoleny, protože patří podle statistického ústavu ke krajům s největším počtem obyvatel v České republice a v počtu umístění dětí do mateřských škol. Je zde velká pravděpodobnost i umístění dvouletých dětí.

6.8. Techniky sběru dat

Ve své bakalářské práci použiji dotazníkové šetření, protože potřebuji oslovit více respondentů. Pro výběr respondentů použiji náhodný stratifikovaný náhodný výběr. Celkem je osloveno 35 učitelek ve Středočeském kraji a 35 učitelek v kraji Praha hl.m, kterým je dotazník zaslán elektronickou poštou. Dotazník je zcela anonymní a je vytvořen prostřednictvím Google formuláře, který je v online podobě. V dotazníku jsou použity uzavřené i otevřené otázky.

Analýzou dokumentů vzdělávacích agentur získám prostřednictvím internetu. Zjistím počet akreditovaných kurzů pro vzdělávání dvouletých dětí v mateřských školách a jejich obsahovou nabídku. Zjistím zda je počet akreditovaných kurzů a jejich obsahová nabídka v oblasti vzdělávání dvouletých dětí dostačující.

6.9. Prezentace a interpretace získaných dat

Osloveno bylo celkem 70 učitelek v Středočeském kraji a v kraji Praha hl.m. Dotazník vyplnilo 66 učitelek. Úspěšnost dotazníkového šetření je 96, 29%. Po získání dat jsem provedla jejich kontrolu za účelem vyřadit ze souboru vyplněných dotazníků ty, které nebyly zpracovány neúplně. Data jsem vyhodnotila pomocí Google programu. Výsledky jsem seřadila do tabulek a grafů, které vytvoří přehlednou prezentaci zjištěných výsledků.

6.10. Popis získaných dat

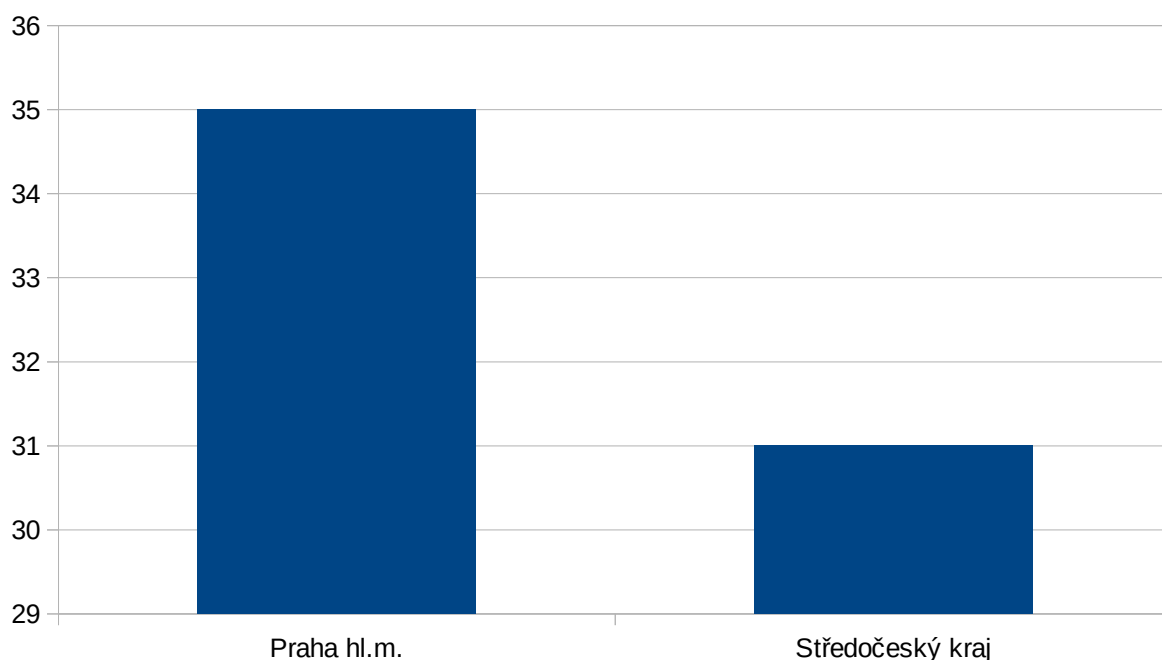
Vzorek respondentů je sledován podle regionálního umístění mateřské školy a zda jsou v mateřské škole umístěny dvouleté děti. U každé otázky je vyčíslení absolutního počtu odpovědí a grafické znázornění pomocí grafů, které jsou vytvořené v Google formuláře.

Umístění mateřské školy.

Nejvíce dotazníků vyplnili respondenti z kraje Praha hl.m.

Umístění mateřské školy	N 66	%
Praha hl.m.	35	53
Středočeský kraj	31	47

Tabulka : Umístění mateřské školy

Graf : Umístění mateřské školy

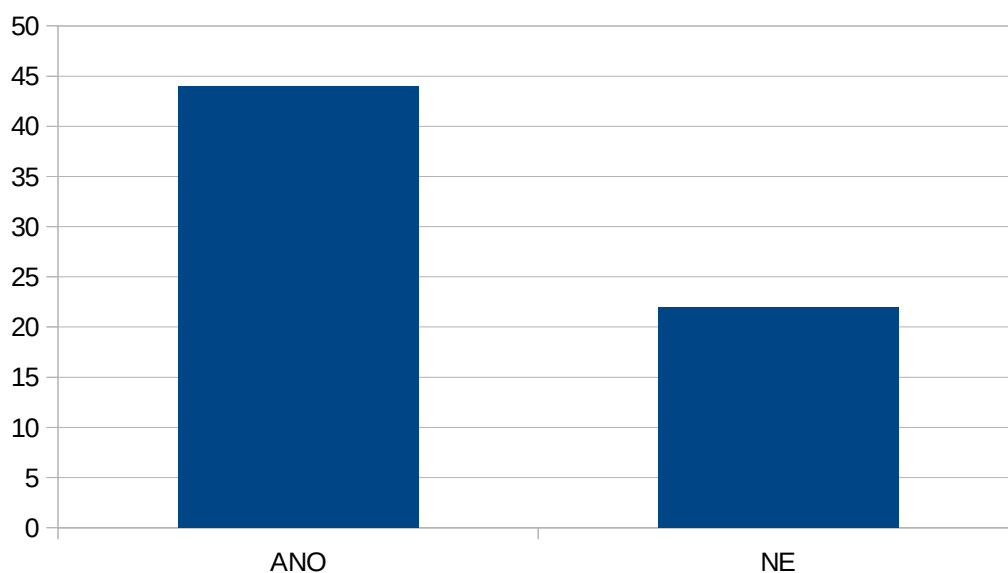
Umístění dvouletých dětí v mateřské škole.

Předpoklad umístění dvouletých dětí v krajích Praha hl.m. a Středočeském se naplnil. Z odpovědí je patrné, že největší počet mateřských škol, které umístily dvouleté děti, se nachází ve Středočeském kraji a to o 9,09 % více než v kraji Praha hl.m.

Umístění dvouletých dětí v MŠ	N66	%
Praha hl.m. ANO	19	28,79
Praha hl.m. NE	16	24,24
Středočeský kraj ANO	25	37,88
Středočeský kraj NE	6	9,09

Tabulka: Umístění dvouletých dětí v mateřské škole

Graf znázorňuje umístění dvouletých dětí v kraji Praha hl.m. a Středočeském kraji. Z grafu je patrné, že umísťování dvouletých dětí do mateřských škol je více jak reálné.

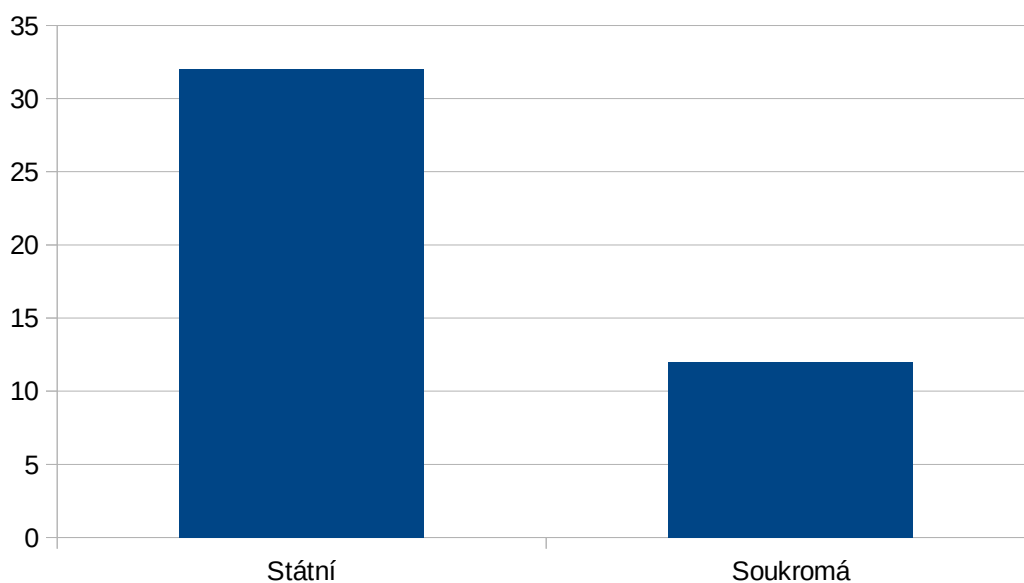
Graf : Umístění dvouletých dětí v mateřské škole

Rozdělení škol podle zřizovatele

Zde je předpoklad, že soukromé mateřské školy umisťují dvouleté častěji než mateřské školy státní. Na tuto otázku odpovědělo 44 respondentů z celkového počtu 66 respondentů. 22 respondentů dvouleté děti do mateřských škol neumisťuje.

Mateřská škola	44N	%
Praha hl.m. státní	14	31,82
Praha hl.m. soukromá	5	11,36
Středočeský státní	18	40,91
Středočeský soukromá	7	15,91

Tabulka : Rozdělení škol podle zřizovatele

Graf : Rozdělení škol podle zřizovatele

Předpoklad, že soukromé školy umisťují dvouleté děti do mateřských škol častěji než školy státní, se výzkumným šetřením ukázal jako mylný. V kraji Praha hl.m. i ve Středočeském kraji, jsou podle výzkumu, umisťovány dvouleté děti více do státních mateřských škol než do mateřských škol soukromých.

Délka pedagogické praxe

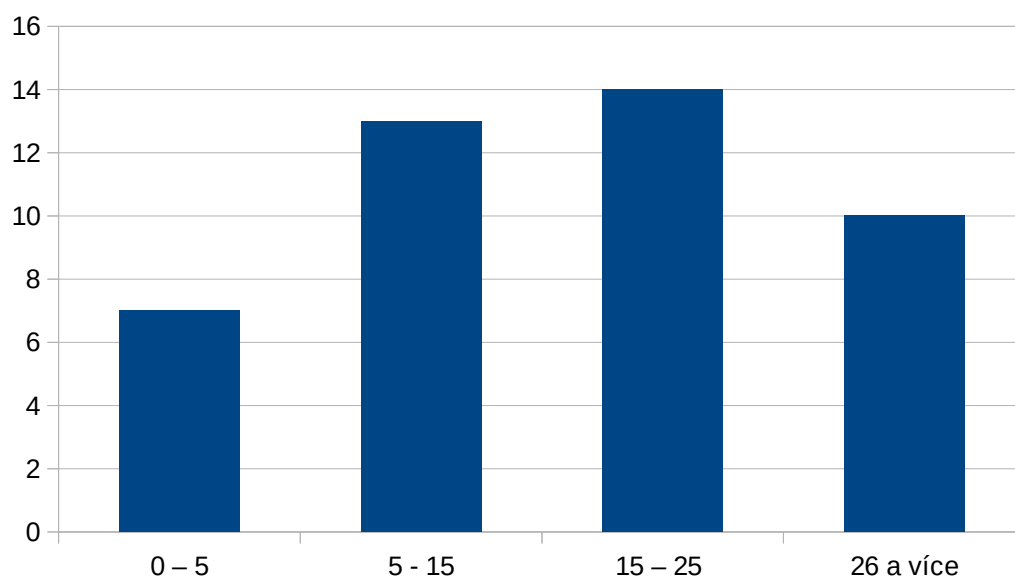
Odpovědi k otázce délky pedagogické praxe jsem rozdělila do čtyř kategorií. Délka praxe 0 – 5 let, 5 – 15 let, 15 -25 let a 26 a více let. I když je další vzdělávání ze zákona povinné předpokládám, že u délky praxe 0 -5 let získaly učitelky informace o vývojových specifikách, podmínkách vzdělávání a rizikách umístění dvouletých dětí do mateřských škol studiím na středních a vysokých školách a nemají takovou potřebu dalšího vzdělávání. U délky praxe 5 – 15 let jsou učitelky nejvíce aktivní a jsou i aktivní v dalším vzdělávání. U délky praxe 15 – 25 let se učitelky chtějí vzdělávat, ale další vzdělávání berou jako povinnost a u délky praxe 26 a více let potřebu dalšího vzdělávání nemají.

Praha hl.m.	N 44	%
Délka praxe 0 - 5	3	6,82
Délka praxe 5 - 15	6	13,64
Délka praxe 15 -25	6	13,64
Délka praxe 26 a více	4	9,09
Středočeský kraj		
Délka praxe 0 - 5	4	9,09
Délka praxe 5 - 15	7	15,9
Délka praxe 15 -25	8	18,18
Délka praxe 26 a více	6	13,64

Tabulka : Délka pedagogické praxe

Do výzkumného šetření se zapojilo celkem 44 respondentek a z toho 19 respondentek z kraje Praha hl.m. a 25 respondentek ze Středočeské kraje.

Graf: Délka pedagogické praxe

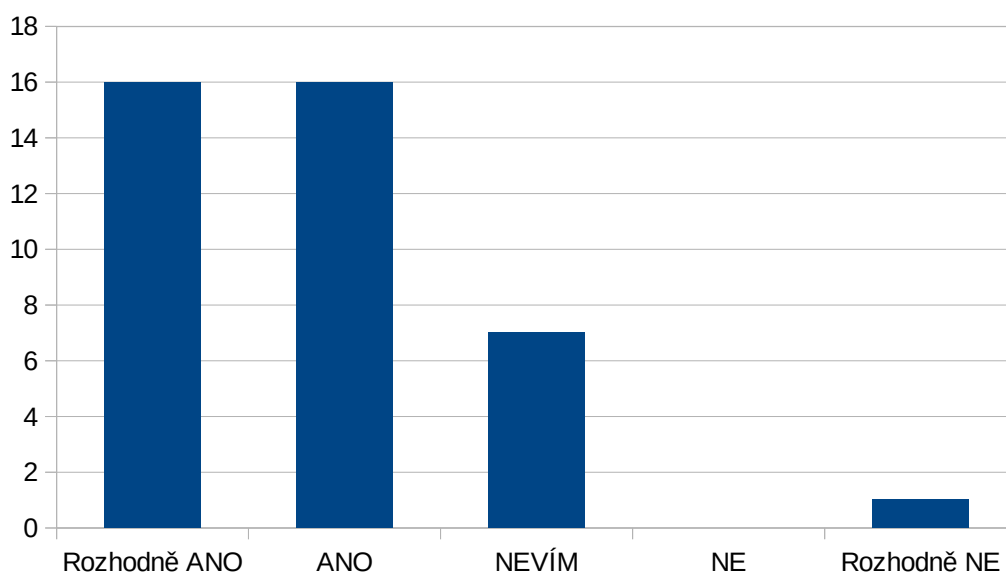
Graf znázorňuje podrobnější vyjádření o počtu respondentek v jednotlivých kategoriích obou krajů. Z celkového počtu 44 odpovídajících respondentek je 7 respondentek s délkou praxí 0 – 5 let, 13 respondentek s délkou praxe 5 -15 let, 14 respondentek s délkou praxe 15 -25 let a 10 respondentek s délkou praxe 26 a více let.

Odlišnost podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí od vzdělávání dětí tříletých

Podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí v mateřských školách jsou odlišné od vzdělávání dětí tříletých. Tato otázka je určena ke zjištění toho zda učitelky mají znalosti o podmínkách vzdělávání dvouletých dětí v mateřských školách.

Praha hl.m.	40 N	%
Rozhodně ano	8	20
Ano	7	17,5
Nevím	3	7,5
Ne	0	0
Rozhodně ne	1	2,5
Středočeský kraj		
Rozhodně ano	8	20
Ano	9	22,5
Nevím	4	10
Ne	0	0
Rozhodně ne	0	0

Tabulka : Odlišnost podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí od vzdělávání dětí tříletých

Graf : Odlišnost podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí od vzdělávání dětí tříletých

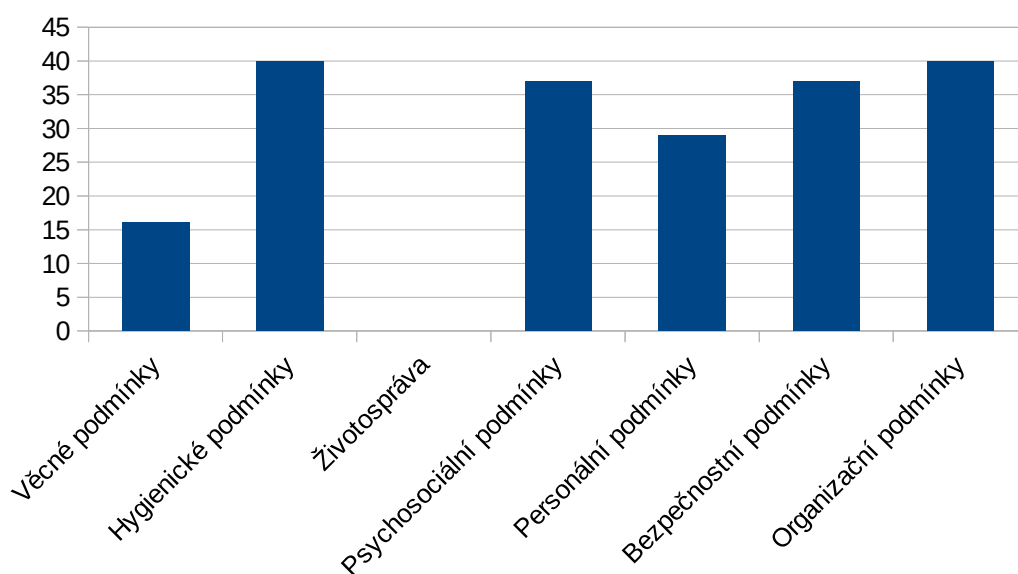
Na otázku odpovědělo 40 respondentek z toho 32 respondentek podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí znají, 7 respondentek nevědělo a 1 respondentka o podmínkách vzdělávání znalosti neměla.

Podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole.

Tato otázka v dotazníku navazuje na otázku předchozí a je zaměřena na konkrétní podmínky vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole.

Praha hl.m.	40N	%
Věcné podmínky	7	17,5
Hygienické podmínky	19	47,5
Životospráva	0	0
Psychosociální podmínky	16	40
Personální podmínky	16	40
Bezpečnostní podmínky	17	42,5
Organizační podmínky	19	47,5
Středočeský kraj		
Věcné podmínky	9	22,5
Hygienické podmínky	21	52,5
Životospráva	0	0
Psychosociální podmínky	21	52,5
Personální podmínky	13	32,5
Bezpečnostní podmínky	20	50
Organizační podmínky	21	52,5

Tabulka : Podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole

Graf : Podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole

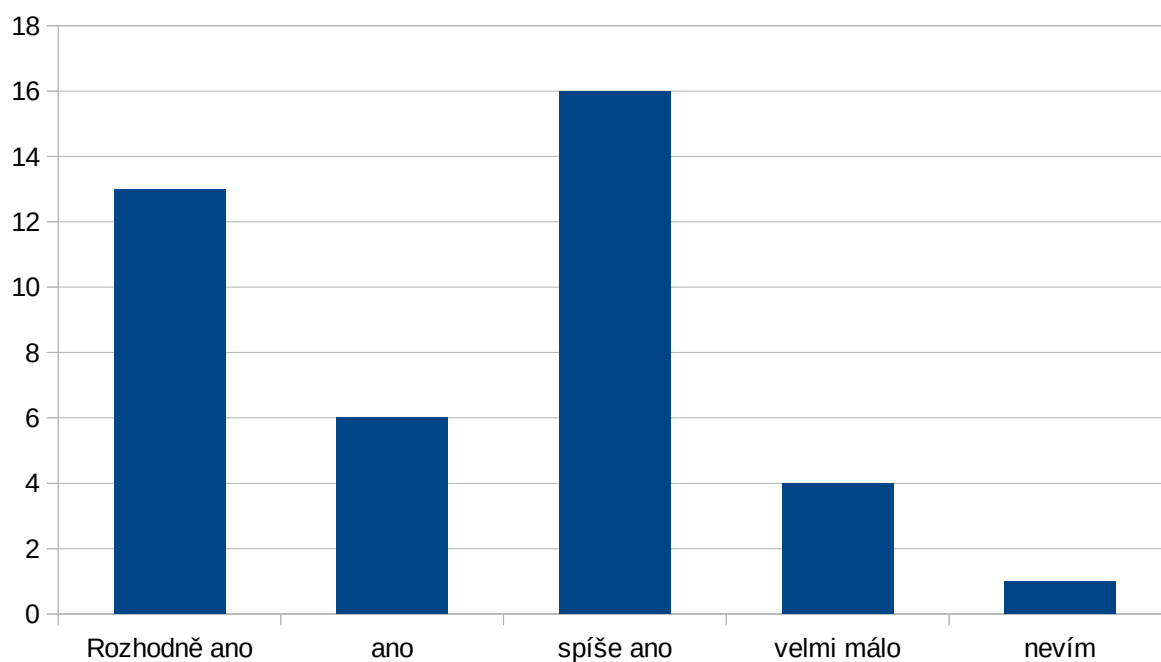
Na otázku odpovídalo 40 respondentů. Všichni oslovení respondenti se 100 % shodli na odlišné hygienické a organizační podmínky vzdělávání dvouletých dětí. Na podmínkách životosprávy se 100 % shodli, že odlišné nejsou. Na odlišnosti podmínek psychosociálních a bezpečnostních se shodlo 92,5 % respondentů a na podmínkách personálních 72,5 % respondentů. Odlišnost podmínek věcných respondenti nepovažovali příliš velkou. Z celkového počtu 44 respondentů vnímá odlišnost věcných podmínek jen 16 respondentů což je 40 %.

Vybavenost učitelky informacemi o vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole

Otázka byla zaměřena na uvědomění si zda jsou respondenti vybaveny či nevybaveny informacemi o vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole. Dotazníkové šetření bylo řešeno lineární stupnicí od 1 do 10. Přičemž č. 1 znamená, že jsem vybavena informací a č. 10 znamená, že nejsem vybavena informacemi. V tabulce jsou uvedeny jen stupně 1 – 5 a to z důvodu, že respondenti odpovídali jen v tomto rozmezí. Pro lepší přehlednost jsem stupně do tabulky a grafu pojmenovala jako rozhodně ano, ano, spíše ano, velmi málo, nevím.

Praha hl.m.	40N	%
Rozhodně ANO	6	15
ANO	3	7,5
Spíše ANO	7	17,5
Velmi málo	2	5
Nevím	1	2,5
Středočeský kraj		
Rozhodně ANO	7	17,5
ANO	3	7,5
Spíše ANO	9	22,5
Velmi málo	2	5
Nevím	0	0

Tabulka : Vybavenost učitelky informacemi

Graf: Vybavenost učitelky informacemi

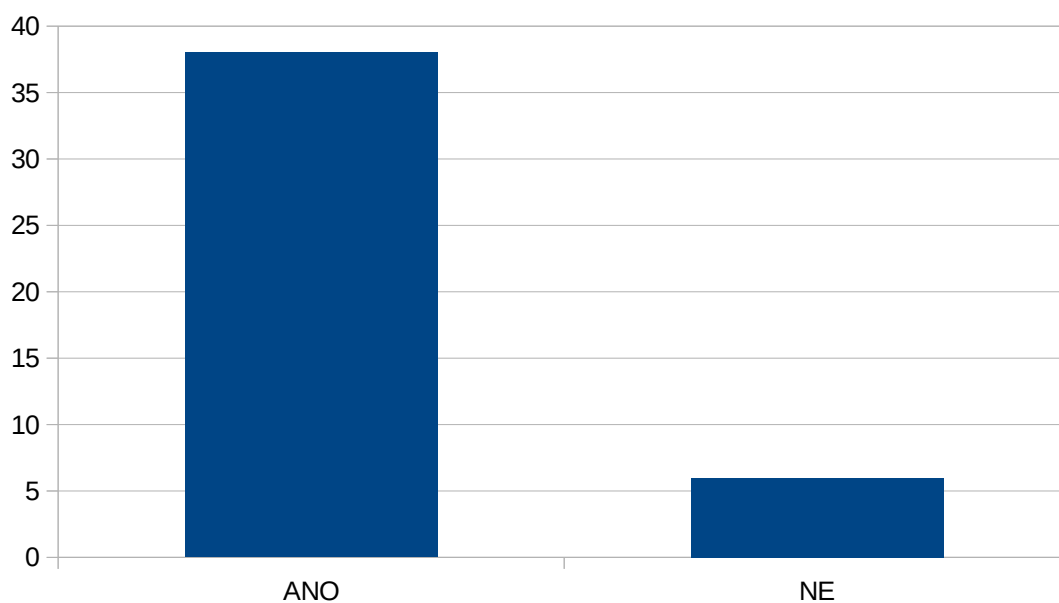
Z odpovědí vyplývá, že většina respondentů je vybavena informacemi o vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole. Jen 5 respondentů je v odpovědi na otázku zda jsou vybaveny nebo nevybaveny informacemi o vzdělávání dvouletých dětí nejistá. Tito respondenti tvoří jen 12,5 % z celkového počtu.

Potřeba dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pro oblast vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole

Otázka směřovala ke zjištění jak vnímají učitelky potřebu dalšího vzdělávání pro oblast vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole. Odpovědělo 44 respondentů. Z kraje Praha hl.m. 19 respondentů a 25 respondentů ze Středočeského kraje. 6 respondentů ze Středočeského kraje potřebu dalšího vzdělávání pro tuto oblast nemají.

Praha hl.m.	N 44	%
Ano	19	43,18
Ne	0	0
Středočeský kraj		
Ano	19	43,18
Ne	6	13,64

Tabulka : Potřeba dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

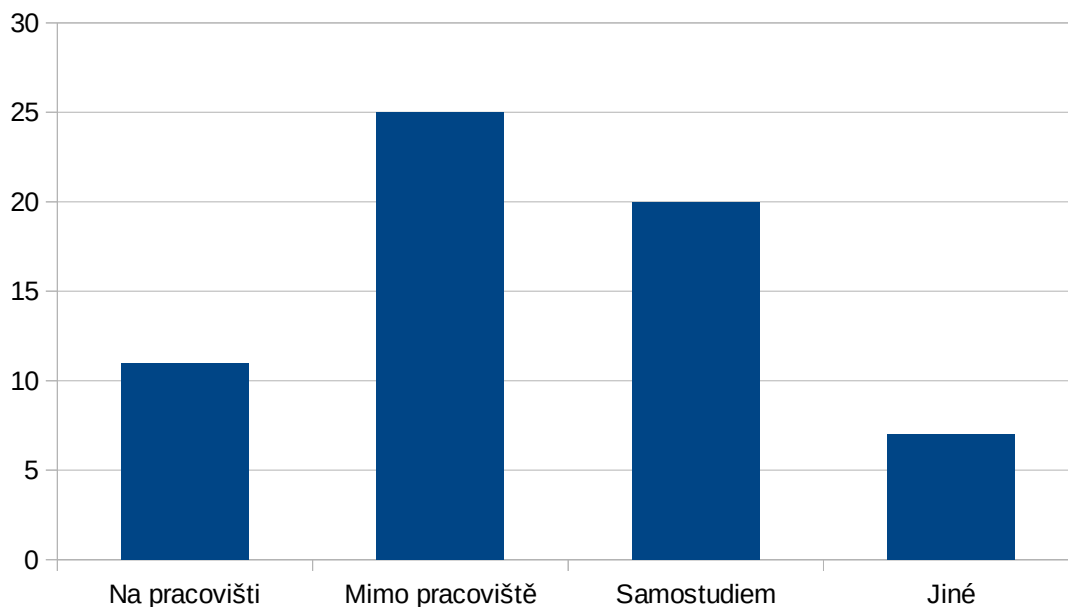
Graf : Potřeba dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Získání informací o vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole

Otázka je zaměřena na další vzdělávání pedagogických pracovníků s ohledem na místo konání. Na otázku odpovídalo 38 respondentů, protože 6 respondentů podle předchozí otázky potřebnost dalšího vzdělávání pro oblast vzdělávání dvouletých dětí nemají.

Praha hl.m.	N 38	%
Na pracovišti	5	13,16
Mimo pracoviště	11	28,95
Samostudiem	10	26,32
Jiná	3	7,89
Středočeský kraj		
Na pracovišti	6	15,79
Mimo pracoviště	14	36,84
Samostudiem	10	26,32
Jiná	4	10,53

Tabulka : Získání informací o vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole

Graf : Získání informací o vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole

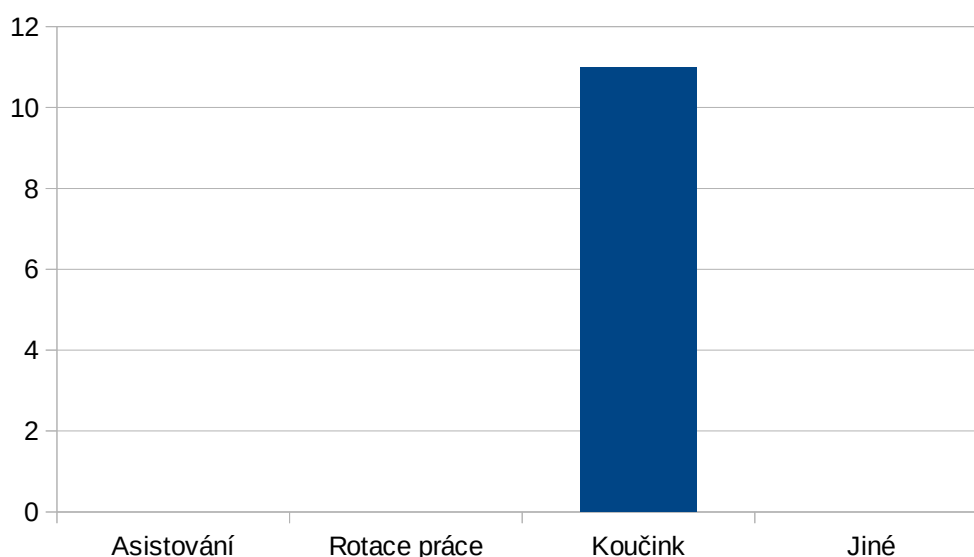
Z grafu je patrné, že někteří respondenti absolvovali další vzdělávání pro oblast vzdělávání na více místech konání. Nejvíce respondentů získalo informace o vzdělávání dvouletých dětí získala mimo pracoviště. Pak následuje samostudium, metody dalšího vzdělávání na pracovišti a několik respondentů získalo informace ke vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole studiem na středních nebo vysokých školách.

Metoda vzdělávání na pracovišti

Otázka navazuje na otázku předchozí a podrobněji rozpracovává metodu dalšího vzdělávání na pracovišti. Tuto metodu využilo 5 respondentů z kraje Praha hl.m. a 6 respondentů ze Středočeského kraje, kteří využili metodu koučink.

Praha hl.m.	N 11	%
Asistování	0	
Rotace práce	0	
Koučink	5	45,45
Jiná	0	
Středočeský kraj		
Asistování	0	
Rotace práce	0	
Koučink	6	54,55
Jiná	0	

Tabulka: Metoda vzdělávání na pracovišti

Graf: Metoda vzdělávání na pracovišti

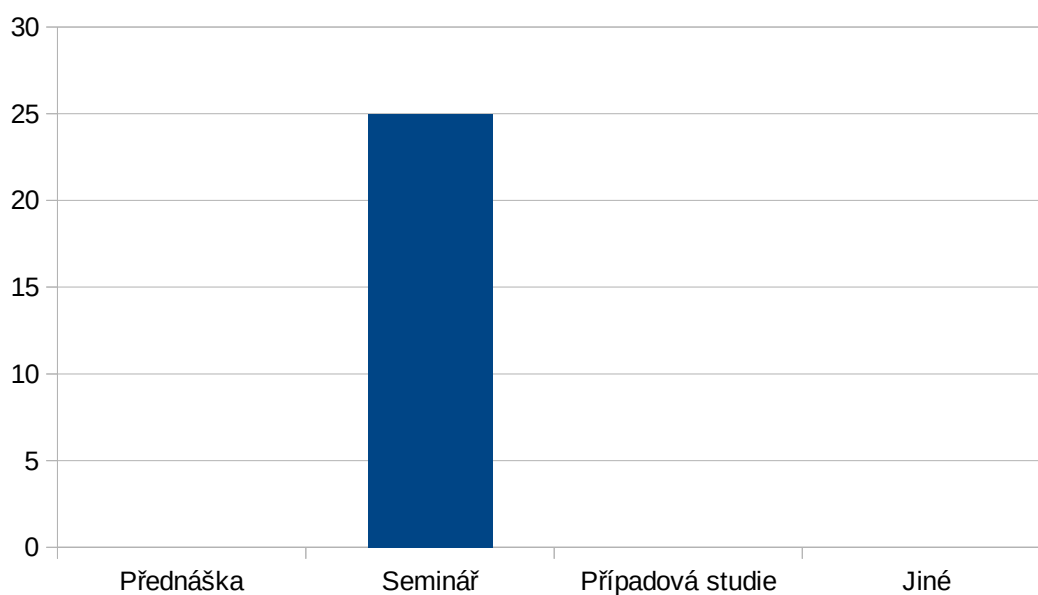

Metoda vzdělávání mimo pracoviště

Otázka podrobně rozpracovává metody dalšího vzdělávání mimo pracoviště. Vzdělávání mimo pracoviště využívá celkem 25 respondentů a ze 100 % metodu seminář.

Praha hl.m.	N 25	%
Přednáška	0	
Seminář	11	
Případová studie	0	
Jiná	0	
Středočeský kraj		
Přednáška	0	
Seminář	14	
Případová studie	0	
Jiná	0	

Tabulka : Metoda vzdělávání mimo pracoviště

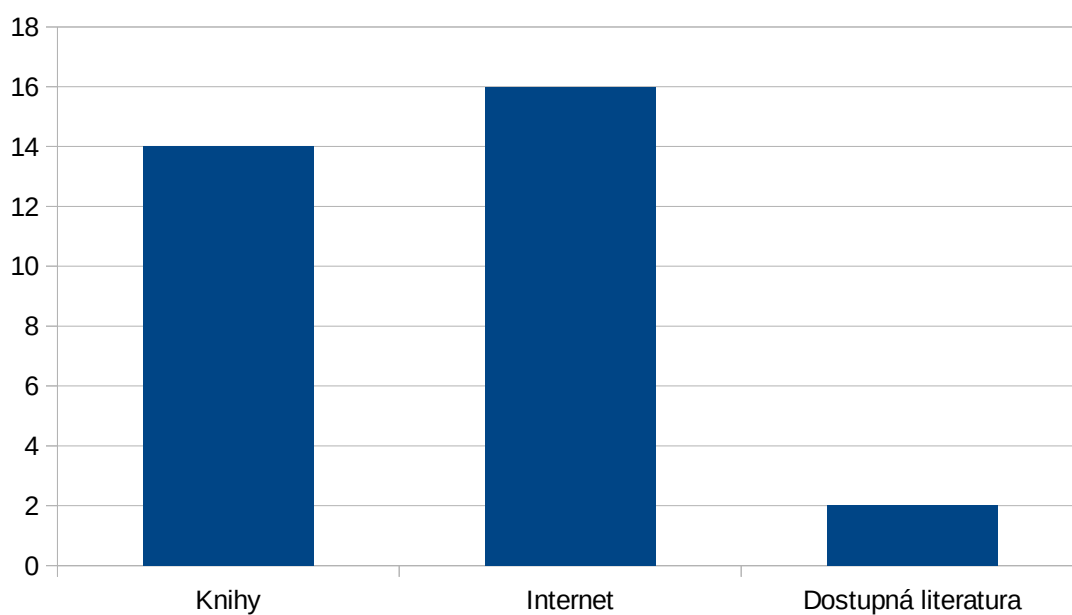
Graf : Metoda vzdělávání mimo pracoviště

Způsob samostudia

K dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků patří i samostudium. Samostudium využilo k získání informací o vzdělávání dvouletých dětí 20 respondentů. Nejvíce využívali knihy, internet a dostupnou literaturu.

K samostudium využívám	N 20	%
knihy	14	
internet	16	
Dostupná literatura	2	

Tabulka : Způsob samostudia

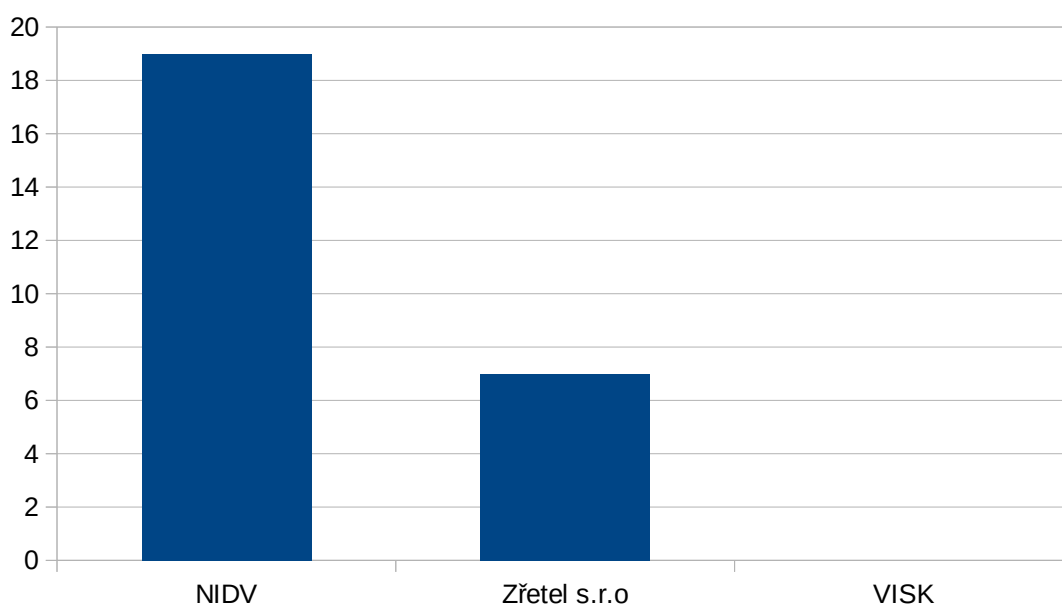
Graf : Způsob samostudia

Vzdělávací organizace

K dalšímu vzdělávání mimo pracoviště využili respondenti vzdělávací semináře se zaměřením na vzdělávání dvouletých dětí, které organizovali akreditované vzdělávací organizace. Vzdělávacích organizací, které poskytují další vzdělávání se zaměřením na vzdělávání dvouletých dětí jsou pro Středočeský kraj a kraj Praha hl.m. jen tři. Jsou jimi Národní institut dalšího vzdělávání (NIDV), Zřetel s.r.o a vzdělávací instituce Středočeského kraje (VISK). 11 respondentek z kraje Praha hl.m. využilo k dalšímu vzdělávání NIDV. Ze Středočeského kraje 8 respondentek využilo NIDV a 7 respondentek Zřetel.s.r.o.

Praha hl.m.	N 26	%
NIDV	11	42,31
Zřetel s.r.o	0	0
VISK	0	0
Středočeský kraj		
NIDV	8	30,77
Zřetel s.r.o	7	26,92
VISK	0	0

Tabulka : Vzdělávací organizace

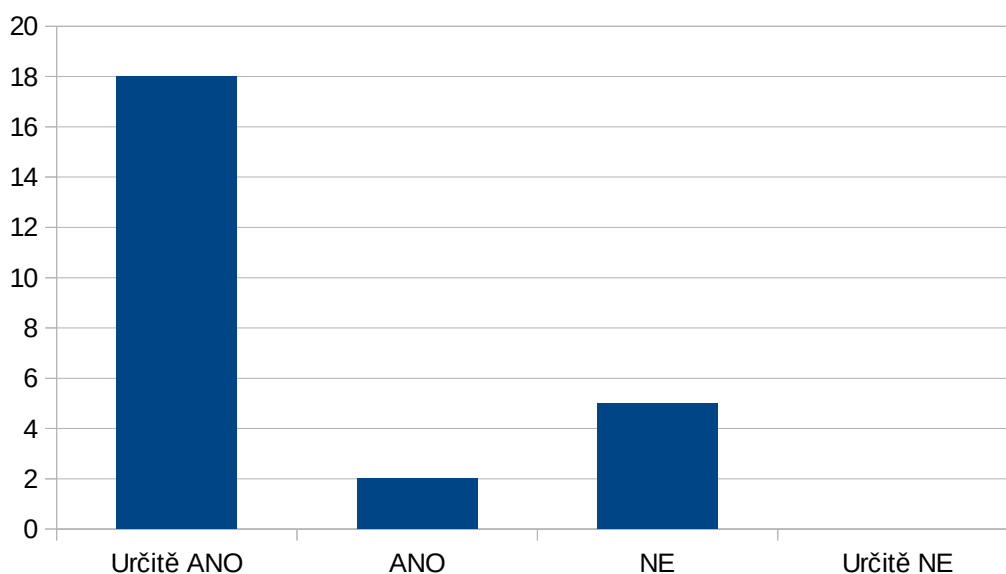
Graf : Vzdělávací organizace

Obsahová nabídka semináře byla dostačující/ nedostačující

Otázka je zaměřena na zjištění zda absolvované semináře po obsahové stránce naplnili očekávání respondentů. Podle výsledku šetření v předchozí otázce v kraji Praha hl.m. absolvovali respondenti semináře u vzdělávací organizace NIDV. U vzdělávací organizace NIDV byli respondenti s obsahovou nabídkou spokojeni. Ve Středočeském kraji absolvovali respondenti vzdělávací semináře u vzdělávací organizace NIDV a Zřetel s.r.o. S obsahovou nabídkou NIDV byli respondenti spokojeni a obsahovou nabídku vzdělávací organizace Zřetel s.r.o doporučují doplnit.

Praha hl.m.	N 25	
Určitě ano	11	44
Ano	0	0
Ne	0	0
Určitě ne	0	0
Středočeský kraj		
Určitě ano	7	28
Ano	2	8
Ne	5	20
Určitě ne	0	

Tabulka : Obsahová nabídka semináře byla dostačující/ nedostačující

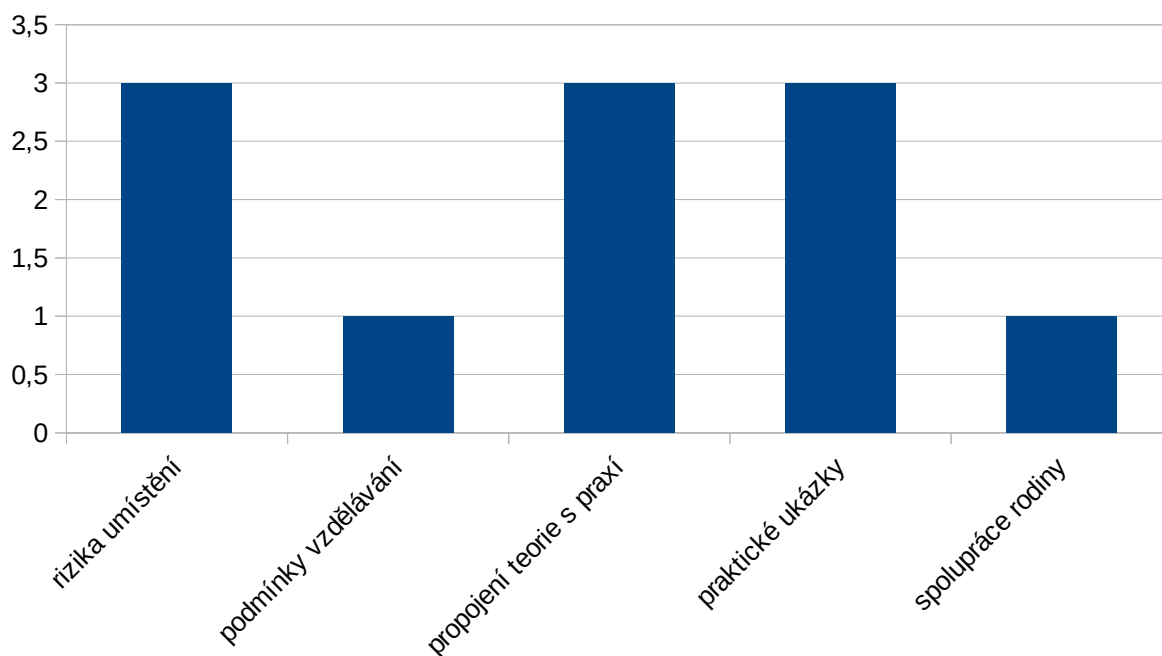
Graf : Obsahová nabídka semináře byla dostačující/ nedostačující

Doplnění obsahové nabídky vzdělávacích seminářů

Tato otázka souvisí s předchozí otázkou. U vzdělávací organizace cítí respondenti potřebu doplnit vzdělávací obsah seminář o rizika umístění, spolupráci rodiny, podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí, užší propojení teorie s praxí a praktické ukázky pro práci s dvouletými dětmi.

Co v obsahu chybělo	N 7	%
Rizika umístění	3	42,86
Spolupráce rodiny	1	14,29
Propojení teorie s praxí	3	42,86
Praktické ukázky	3	42,86
Podmínky vzdělávání	1	14,29

Tabulka: Doplnění obsahové nabídky vzdělávacích seminářů

Graf : Doplnění obsahové nabídky vzdělávacích seminářů

7. Závěr

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část vymezuje základní pojmy, metody a legislativní rámec dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a základní pojmy, legislativní rámec, rizika a podmínky vzdělávání dvouletých dětí. Na teoretickou část plyně navazuje praktická část, která je kvantitativní výzkum prostřednictvím dotazníkového šetření a analýzou dokumentů. Dotazníkové šetření bylo vymezeno regionálně v kraji Praha hl.m. a Středočeském kraji. Prostřednictvím elektronické pošty bylo rozesláno 70 dotazníků, které vyplnilo 66 respondentů. Úspěšnost návratu dotazníků je 94,29 %. Otázky byly konstruovány tak, aby směřovaly k cíli bakalářské práce zjistit potřebnost dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pro oblast vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole.

Otázky byly uzavřené i otevřené. První otázky byly identifikační za účelem zjištění v jakém kraji se mateřská škola nachází a zda mateřská škola umísťuje dvouleté děti. Pokud mateřská škola dvouleté děti neumísťovala, dotazník dále respondenti nevyplňovali. Z výzkumného vzorku vyplývá, že nejvíce umístěných dvouletých dětí je ve Středočeském kraji ve státních mateřských školách.

Další otázky jsou zaměřeny na znalosti a dovednosti učitelek ve vzdělávání dvouletých dětí. V odlišnosti podmínek vzdělávání dvouletých dětí od tříletých se respondenti orientovali z 80 %. Všichni tito respondenti se shodli na odlišnosti vzdělávání v podmínkách věcných, životosprávy, psychosociální, personální, hygienických, bezpečnostních a organizačních. 35 respondentů ze 40 uvedli, že jsou vybaveny informacemi o vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole. Zároveň z výzkumného šetření vyplývá potřebnost dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Potřebnost dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pro oblast vzdělávání dvouletých dětí cítí 86,4 % oslovených respondentů.

K získání informací o vzdělávání dvouletých dětí využili respondenti vzdělávání mimo pracoviště, na pracovišti, samostudiem a respondenti s délkou praxe 0 -5 let získali informace studiem na středních a vysokých školách. Další vzdělávání pedagogických pracovníků s místem konání mimo pracoviště proběhlo prostřednictvím vzdělávacích seminářů u vzdělávací agentury, která má akreditaci, Národní ústav dalšího vzdělávání (NIDV) a Zřetel s.r.o. S místem konání na pracovišti je další vzdělávání zprostředkováno

metodou koučink. K samostudium využívají respondenti knihy, internet a dostupnou literaturu. Respondenti, kteří se zúčastnili vzdělávacího semináře u NIDV byli s obsahovou nabídkou spokojeni. U vzdělávací organizace Zřetel s.r.o byla dle respondentů z obsahové stránky vzdělávacího semináře nedostačující. U této organizace respondentům chybělo propojení teorie a praxí, seznámení s riziky a podmínky vzdělávání dvouletých dětí a spolupráce s rodiči.

Výzkumné šetření ukázalo, že zájem o další vzdělávání ze stran respondentů - učitelek je a považují jej za potřebné. Odpovědi na otázky v dotazníku ukazují, že respondenti využívají i více možností dalšího vzdělávání současně. Ředitelé mateřských škol mohou být s přístupem učitelů spokojeni. S nabídkou vzdělávacích seminářů zaměřených na vzdělávání dvouletých dětí pořádaných vzdělávací organizací NIDV jsou oslovení respondenti spokojeni. Obsahová náplň nabízených vzdělávacích seminářů je široká a dostačující. Vzdělávací semináře vzdělávací organizace Zřetel s.r.o by dle respondentů měla obsahovou náplň seminářů doplnit o širší seznámení s riziky a podmínky vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole a spolupráci s rodiči. Zároveň by respondenti uvítali praktické ukázky k práci s dvouletými dětmi a propojení teorie s praxí.

8. Seznam použitých informačních zdrojů

8.1. Knihy a publikace

BENDL, S. a kol. *Výchovatelství: Učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015, 312 s, ISBN 978-80-247-4248-9.

DVOŘÁKOVÁ, Miroslava, *Technologie vzdělávání dospělých II*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2013. ISBN 978-80-244-3581-7

EDICE ÚZ. *Školství*. Ostrava: Sagit, 2017, 656 s. ISBN 978-80-7488-243-1.

KOHNNOVÁ, Jana. *Profesní rozvoj učitelů a cíle školního vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7290-625-3.

OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2006, 224 s ISBN 978-80-247-5107-8.

PLAMÍNEK, J., *Vzdělávání dospělých. 2.rozšířené vydání*. Praha: Grada, 2014, 336 s. ISBN 978-80-247-4806-1.

PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. *Andragogický slovník: 2. rozšířené vydání*. Praha: Grada, 2014, 320 s. ISBN 978-80-247-4748-4.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2008. 322 s. ISBN 978-80-7367-416-8.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2006. 272 s. ISBN 80-7178-944-5.

ROZSYPALOVÁ a kol., *Psychologie a pedagogika*, Praha: Informatorium, spol. s r.o., 2003, ISBN 80-7333-014-8

SCHMIED, Z., TRYLČ, L., *Zákoník práce 2016*. Olomouc: ANAG, 2015, ISBN 978-80-7263-987-8.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004. ISBN 8087000005

SOMR, M. a kol. *Pedagogika pedagogů (Tradice a současnost učitelství)*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2012, 201 s. ISBN 978-80-7394-397-4.

SPLAVCOVÁ, Hana a Jana KROPÁČKOVÁ. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1042-9.

TROJAN, V., *Pedagogický proces a jeho řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 92 s. ISBN 978-80-7478-539-9.

TROJANOVÁ, I., ŠIKÝŘ, M., BOROVEC, D., *Personalistika v řízení školy. 2. rozšířené vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, ISBN 978-80-7552-264-1

TROJANOVÁ, I., TROJAN, V. *Příběh změny*. Bratislava: Raabe, 2016. 187 s. ISBN 977-80-8140-237-1.

TROJANOVÁ, Irena. *Vedení lidí ve školách a školských zařízeních*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Řízení školy (Wolters Kluwer). 120 s. ISBN 978-80-7478-656-3.

8.2. Zdroje dostupné na Internetu

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy [online], 2017 [cit. 16.1. 2018], dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3>

Informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole, [online], 2017 [cit. 16.1. 2017], dostupné z: <http://www.pedagogicke.info/2016/09/msmt-informace-k-predskolnimu.html>

Přehled šablon [online], 2017 [cit. 23. 11. 2017], dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/OP_VVV/Vyzva_zjednodusene_projekty_22_a23/Priloha_c_3_Prehled_sablon1.pdf

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (úplné znění k 1. lednu 2018). [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004, 50 s. [cit. 6.3.2018]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45304/>

Strategie 2020, [online], 2017 [cit. 16. 1. 2018], dostupné z http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_2020_web.pdf

Vyhláška 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků [online], 2005 [cit. 23. 11. 2017], dostupné z: http://www.msmt.cz/file/38840_1_1/

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), in: *Sbírka zákonů České republiky* [online], 2004 [cit. 17. 11. 2017], dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, in: *Sbírka zákonů České republiky* [online], 2004 [cit. 17. 11. 2017], dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich-a-o-zmene-nekterych-zakonu-1>

8.3. Další internetové zdroje

www.msmt.cz

www.nidv.cz

www.visk.cz

www.zretel.cz

Příloha č. 1: Obsahová nabídka akreditovaného semináře Národního institutu dalšího vzdělávání (NIDV)

**Program: Jak pracovat s dětmi od dvou let v MŠ – akreditace
č. MŠMT-22652/2017-1-292**

Tento program je určen pro ředitele škol a školských zařízení a pro učitele mateřských škol.

Obsahová náplň programu:

Teoreticko-praktický vzdělávací program je zaměřený na specifika práce s dvouletými dětmi. Účastníci se s těmito specifiky seznámí především formou praktických ukázek aktivit a řešení situací, které mohou nastat při vzdělávání dětí této věkové skupiny. Program v délce 24 hodin je rozdělen na 13 témat:

- Specifika předškolního období (0-6 let) z pohledu vývojové psychologie s důrazem na období 2-3 let věku - klíčová místa ve vývoji, význam matky, psychologie citové vazby v souvislosti s adaptací na MŠ, podpora ze strany učitelky - 2 hodiny
- Emoční vývoj a rozvoj dítěte ke konci batolecího období - vzor v rodině a v MŠ, laskavé a důsledné vedení, učíme se mít rádi - 2 hodiny
- Potřeby dítěte staršího batolecího věku - potřeba místa, přiměřenosti podnětů, bezpečí a jistoty, limitů, řádu a struktury - 2 hodiny
- Podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí - materiální prostředí, personální zabezpečení, podnětné prostředí, úprava denního režimu - 1 hodina
- Rizika umístění dvouletých dětí v mateřské škole a hledání cest k jejich předcházení - velikost skupiny, personální zabezpečení, přehlcení podněty, chaos, přechodové situace, bezpečnost atd. - 1 hodina
- Osobnost pedagoga pro práci s dvouletými dětmi - osobnostní i profesní předpoklady, zkušenost, laskavost, dotek, komunikace, trpělivost atd. - 1 hodina
- Hrajeme si celý den - hra dvouletých dětí, hračky a pomůcky pro hru, herní návyky, úklid hraček - 2 hodiny
- Učíme děti návykům a sebeobsluze - hygienické návyky, stravování, oblékání, učíme se pozdravit, poděkovat atd. - 2 hodiny

- Abychom si rozuměli - vývoj řeči a myšlení dítěte, výrazové prostředky pedagoga - řeč verbální a neverbální, gestika a posturika, zpěv, rytmus, praktická cvičení a řešení situací - 3 hodiny
- Význam rituálů v předškolním věku s důrazem na věk 2-3 - rituály a jejich funkce v životě dítěte, úprava známých rituálů, význam rituálů u jídla, spánku, příchodu do MŠ a odchodu z MŠ, rutinní postupy - 3 hodiny
- RVP PV a vzdělávání dvouletých dětí - cíle a obsah vzdělávání, individualizace vzdělávání dvouletých dětí, plánování, evaluace - 2 hodiny
- Legislativní podpora vzdělávání dvouletých dětí v MŠ - vyhláška č. 14/2005 Sb. v úpravách 2016, hygienické a bezpečnostní předpisy atd. - 2 hodiny
- Sebereflexe a sebehodnocení jako součást práce s dvouletými dětmi - 1 hodina

**Program: Specifika práce pedagoga s dvouletými dětmi v MŠ – akreditace
č. MŠMT-25243-2016-1-731**

Tento program je možný financovat ze šablon. Vzdělávací program je určen především předškolním pedagogům, může být vhodný i pro další pracovníky, kteří se věnují institucionální výchově a péči dětí raného věku. Zaměřuje se na problematiku osobnostně orientované výchovy a vzdělávání dvouletých dětí především v mateřské škole a další související aspekty pro zajištění institucionální péče o dvouleté děti.

Obsahová náplň programu:

Program v délce 28 hodin je rozdělen do 4 modulů:

- 1. MODUL: Úvod do problematiky vzdělávání dvouletých dětí v MŠ (6hod.)- Zaměříme se na důležité aspekty zařazení dětí od dvou let do mateřské školy, dále na historický vývoj institucí pro děti raného věku a legislativní možnosti, zkušenosti ze zahraničí, charakteristiku a specifika současných rodin s malými dětmi. Bude kladena pozornost na možnosti péče a vzdělávání, výchovy dětí raného věku v ČR, zařazení těchto dětí do mateřské školy, kompetence pedagoga v oblasti specifik práce s dvouletými dětmi.
- 2. MODUL: Osobnostně sociální rozvoj dítěte (6hod.)
Modul se zabývá tématem vývojové psychologie a specifiky raného věku dítěte. Pozornost bude věnována oblasti psychomotorického vývoje dítěte raného věku:

- a) Tělesný, pohybový vývoj
- b) Kognitivní vývoj
- c) Emocionální vývoj
- d) Sociální vývoj (socializace)
- e) Potřeby, návyky a zdokonalování
- f) Vývoj myšlení, řečových schopností

- 3. MODUL: Podmínky vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole (8hod.)

Obsah modulu bude cílen na problematiku souladu s podmínkami v RVP PV: personální zajištění, organizační řízení, spolupráci v týmu, finanční zajištění, počet dětí ve skupině, organizační podmínky, režim dne, specifické věcné podmínky, vybavení třídy, možnosti zařazení dvouletých dětí do mateřské školy formou integrace do třídy dětí homogenně či heterogenně uspořádané (výhody, rizika). Prostor bude věnován ukázkám a podmínkám pro hru dvouletých dětí a podpora volné hry. Dále se budeme zabývat naplňováním principů RVP PV. Důraz bude kladen na adaptační proces, formy aktivní spolupráce mateřské školy s rodiči, příklady dobré praxe. Další část se budeme věnovat také otázkám rodinné a sociální politiky.

- 4. MODUL: Metody a formy práce ve vzdělávacích oblastech (8hod.)

Náplní tohoto modulu budou konkrétní vzdělávací činnosti vhodné pro děti raného věku včetně propojení se staršími dětmi (hudební, výtvarné, pohybové, dramatické) s využitím situačního a prožitkového učení. Bude dán prostor pro praktické ukázky vybraných herních aktivit pro děti (praktická realizace ve dvojicích, ve skupině účastníků, přímá reflexe a sebereflexe). Rovněž budou doporučené komunikační dovednosti ke spolupráci s rodiči, včetně praktických ukázek. Účastníci získají doporučení námětových her, metodických postupů, vhodných didaktických pomůcek, odborné a dětské literatury.

**Příloha č. 2: Obsahová nabídka akreditovaného semináře vzdělávací organizace
Zřetel, s.r.o.**

**Program: Specifika práce pedagoga s dvouletými dětmi v MŠ - akreditace
č. MSMT: 33444/2016-2-1033**

Program navazuje na dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávací soustavy a nutnost posílit nabídku a kompetence pedagogů MŠ v oblasti vzdělávání a péče o děti do tří let. Je financován ze šablon.

Obsahová náplň programu:

- Zařazení dvouletého dítěte do MŠ z pohledu legislativy a požadavky na MŠ s tím spojené
- Dvouleté dítě z pohledu vývojové psychologie
- Metodika práce a organizační formy využitelné při práci s dvouletými dětmi v MŠ
- Výtvarné, dramatické a další tvořivé činnosti pro dvouleté děti spojené s praktickými ukázkami
- Seznámení s literaturou vhodnou k samostudiu i práci s dětmi
- Pohybové hry a další sportovní aktivity pro dvouleté děti v MŠ i venkovním prostředí spojené s praktickými ukázkami

Příloha č. 3: Obsahová nabídka akreditovaného semináře Vzdělávacího institutu VISK

Program: Specifika práce pedagoga s dvouletými dětmi v mateřské škole

Vzdělávací program- kurz je zaměřený na rozvoj pedagogických kompetencí učitelů předškolního vzdělávání, které jim umožní úspěšně pedagogicky pracovat s dvouletými dětmi a začlenit je do kolektivu dětí mateřské školy.

Ve třech výukových blocích programu se účastníci seznámí jak s teoretickými poznatky k problematice dvouletých dětí z hlediska jejich fyzického, psychosomatického a psychologického vývoje, tak i s metodami a formami pedagogické práce s těmito dětmi s ohledem na věkové zvláštnosti. Účastníci poznají postupy a procesy, vedoucí k uspokojování potřeb dvouletých dětí, k vytváření podnětného prostředí pro rozvoj herních dovedností, motivace dítěte k mluvení a rozvoj jazykových dovedností.

Obsah – témata:

- vzdělávací systémy raného vzdělávání ve vybraných zemích
- přehled vzdělávacích systémů raného vzdělávání v ČR a ve vybraných zemích - zkušenosti z praxe
- podmínky vzdělávání dvouletých dětí v MŠ v ČR včetně právní úpravy
- zapojení rodiny do raného vzdělávání v mateřské škole
- charakteristiky vývoje dítěte batolecího věku – vývoj fyzický, sociální, emocionální, kognitivní a jazykový
- specifika psychického vývoje a ontogeneze dětí v období batolecího věku
- stimulace motorických dovedností dvouletých dětí
- podpora rozvoje poznávacích procesů dvouletých dětí
- správný mluvní vzor, podpora sémantické složky řeči, rozvoj komunikace dvouletých dětí
- rozvoj hrubé a jemné motoriky v raném období - teoretické základy a praktické ukázky vhodných aktivit
- rozvoj řeči v období raného dětství- metodická doporučení, ukázky her a cvičení podporujících přirozený rozvoj řeči u dětí

- praktické ukázky pomůcek, metod a aktivit k rozvoji kognice a percepce u dvouletých dětí v MŠ
- konkrétní ukázky a doporučení pro motivaci, podporu a rozvoj jednotlivých oblastí psychomotorického vývoje
- učení nápodobou, prostor pro volnou hru i pro experimentaci
- osamostatňování, vědomí vlastní osobnosti
- vytvoření podmínek pro adaptaci dítěte
- hra v raném období a její důležitost v rozvoji dítěte - teoretické základy a praktické ukázky vhodných aktivit
- rozvoj sebeobsluhy v období raného dětství - metodická doporučení, ukázky her a cvičení podporující rozvoj a nácvik sebeobsluhy a osamostatňování dětí, jak komunikovat s rodiči a navázat spolupráci a získat jejich podporu
- praktické ukázky pomůcek, metod a aktivit k podpoře adaptace dvouletých dětí v MŠ
- jak využít prvky muzikofiletiky při práci s dětmi batolecího věku - hry na zklidnění
- praktické ukázky použití jednoduchých hudebních nástrojů a hlasových technik (např. brumle, šamanský buben, zvonky)
- praktické ukázky hudebně-pohybových činností k rozvoji emoční inteligence u dětí

Příloha č. 4: tabulka s přehledem obsahové nabídky vzdělávacích seminářů všech výše uvedených vzdělávacích agentur

Obsah programu	NIDV	Zřetel	VISK
Specifika předškolního období	X		
Emoční vývoj	X	X	X
Podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí	X		X
Rizika umístění	X		
Osobnost pedagoga – osobnostní a profesní předpoklady	X		
Hrajeme si celý den	X		X
Vývoj řeči a myšlení dítěte	X		X
Hygienické návyky, sebeobsluha	X		X
Význam rituálů	X		
RVP PV a vzdělávání dvouletých	X		
Legislativní podpora	X	X	
Sebereflexe, sebehodnocení	X		
Specifika vzdělávání dvouletých dětí	X		
Tělesný a pohybový vývoj	X	X	X
Kognitivní vývoj	X	X	X
Sociální vývoj	X	X	X
Metody a formy práce ve vzdělávacích oblastech	X	X	
Tvořivé činnosti		X	
Pohybové činnosti		X	
Zapojení rodiny do raného vzdělávání			X
Vytvoření podmínek pro adaptaci			X
Praktické ukázky	X	X	X